

4

Kuuselan Kukka.

Kertoellut

T. H.

Kuuselan Kukka.

Kertoellut

T. H.

Helsingissä,

Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,

1872.

I.

Niemen Ukko.

Pohjois-Suomessa oli merenrannalla kaunis Niemen talo, jota hallitsi kuudentymmenen vuoden vanha ukko. Tämä talo ei ollut iso, vaan sen haltia oli toki rikas ja mahtava, sillä hän oli uut-terasti työtä tehnyt, ja erittäinkin oli hän kalan-pyhynnöllä rikastunut, sillä kalan-saalis oli hyvä, ja ukko lähettikin aina joka vuosi saaliistansa monta meneellistä Ruotsiin, josta sai kiiltävät rikit ta-kaisin.

Vanhan-puoliaisella iällä oli ukko ottanut itsel-ensä nuoren, kauniin ja hempeän waimon, jota hän paljon rakasti, mutta jolta hän myös paljon waati. Ukko oli aina tottunut olemaan itsewaltai-sena hallitsiana talossaan, ja niin tahtoi hän wie-läkin olla, waikka nuori emäntäkin taloon tuli. Hän oli wanha työ-mies setä ensimmäinen joka työssä; ja koska isäntä käwi edellä, ei ollut emännän eikä palkollisten jälkeen jääminen; mutta emäntä oli keho ja tuli liiasta työstä vielä kehnommaksi. Naapurit kyllä waroittivat isäntää antamasta emännän liioin työtä tehdä, mutta silloin wastasi ukko: „Eap-feri“ (niin kutsui hän tawallisesti waimoansa) an-nan minä työllä woimiansa wahwistaa, ja seurat-

kaatte muutkin esiwerkkiäni". Waan nuori waimo lakastui, ja pian täyhti isännän saattaa hänen kalpeaa ruumistansa haudalle.

Walitusta ei kukaan kuullut isännältä, kaikki wain teki hän samassa wakawassa järjestyksessä kuin ennen, mutta silloin, kuin hän haudalta palasi, läksi hän oitis wähäistä kätkyttä kohti, jossa pienokainen poikansa makasi. Sywä huokaus nousi hänen rinnastansa, silmissänsä kiilsi jotain oudon-näköistä, harmaan putosi muutamia raskaita khyneleitä pojan wuoteelle, ja hän lausui: „Lapseni! paljon on Sumala minulta ottanut, mutta vielä enemmän sinulta, suloinen hellä äitisi on poissa, ja jäljellä wain kowa jäykkä isä". Mutta vuoden wanha lapsi kätkyessä hymyili isällensä eikä tietänyt kaipauksesta mitään.

Hellällä huolella kaswatti nyt Niemen isäntä poikaansa; rakkautensa tätä lasta kohtaan oli suuri, näytti ikään, kuin olisi hän lapsellensa tahtonut kahden-kertaisesti osoittaa sitä rakkautta, jota ei hän lapsen äitille näyttänyt.

Wuodet wyörivät edellensä, ja poikainen, pieni Mikki, kaswoi kauniiksi, foreaksi nuorukaiseksi. Kaikki häntä rakastivat, niin hywin kylässä kuin kotonaakin. Luonnoltaan oli hän hellä-sydämminen, niinkuin äiti-wainajansa, sekä iloinen ja wilkas, mutta useasti hänessä myös hawaittiin isänsä wakawuutta. Työssä oli Mikki aina isänsä siwulla, ja kun hän pyssy olalla meni metsästäämään, niin totta hänellä palatesa aina oli enempi taikka vähempi lintuja toisella olallansa. Sama onni oli hänellä myös kalanpyhynnössä, eikä koko seudussa ollut niin hywää

uimaria kuin Mikki, hänpä taisi niinkuin suoraa uppountua veden alle ja taas hyljaa uiskennella sen pinnalla. Sepä kummaakaan, että kaikki miehet pitivät häntä hyvänä kumppanina, ja tytöille oli hän oikea sydän-käppäinen. Tälle pojallensa koki nyt Niemi ko'ota tavaraa niin paljon, kuin mahdollista oli; hän luuli sillä oikein perustavansa lapsensa onnen.

Wähän matkaa Niemeltä oli Kuuselan talo; se oli rakettu töhrälle, vähäisen järven rannalle. Muutamia kiiven-heittoja talosta oli aukea meri, ja sen sinertävä pinta pilkoitti sieltä ja täältä tuuhean kuusikon läpitsä. Tämä talo miellytti Niemen ukkoa, ja hän olisi halusta ostanut sen, saadaksensa pojallensa isomman tilan, kun hän kerran olisi isännäksi tulewa, mutta Kuuselan isäntää ei haluttanut taloansa myydä, hän oli hywisä waroissa, niinkuin Niemen ukkokin, niin ettei hänen ollut mitään pakkoa erota talostansa, mutta Niemi oli nyt kerran saanut sen päähänsä, että nämät talot oli yhdistettävät, ja läksi eräänä päivänä taas Kuuselaan kauppaa tekemään. Hän koroitti hintaa ehtimiseen, waan viimein sanoi Kuusela:

„Taloni on minulle rakas, enkä siitä luovu, mutta ottakoon poikasi tyttäreni waimoksensa, silloinpa tulewat he kerran molempain taloin omistajiksi. Sepä on warsin niinkuin Jumalan säättämä, koska sinulla on ainoastaan yksi poika, ja minulla yksi tytär“.

„Hm, en tuota ole vielä ajatellutkaan, koska poikani wasta on 21:tta vuoden wanha, mutta ei suuttaisi olla hullumpaa“.

„Kaisu meidän on hyvä lapsi, vaikka hän on vähän jolisa muodoltaan“, sanoi Kuusela, „ja pari vuotta on hän myös Mikkiä vanhempi, mutta eipä tuo mitään tee“.

„Ei teekkään. Tähtyypä nyt totuttaa poikaani ajattelemaan omaa parastansa“, vastasi Niemen ukko, ja sitte paistasi hän oikein ystävällisesti kättä ja läksi kotiapäin kulkemaan. Kotiin tultuansa sanoi hän pojallensa:

„Ei kaupasta tule mitään, Kuusela ei tahdo taloansa myydä, mutta kaunis on talo, ja jospa se maailmassa olisi poikani oma, sepä vasta olisi sopivaa“.

„Kylläpä onkin se kaunis talo, niinkuin Niemenkin, mutta onhan meillä täällä tarpeeksi tilaa, mitä isä enemmästä huoli“.

„Poikani! sinä ehkä joudut naimisiin, enkä silloin waimoasi tänne tahdo; minä waadin paljon, tunnen sen, eikä siitä olisi mitään hyvää, että asuisimme samassa talossa, ja jos olisit kaukana — sitä en kestäisi, sillä, poikani! vaikka olenkin kova, niin sinä olet toki ainoa, jonka wuoksi vielä täällä elää tahdon“.

Mikki oli waiti ja kuunteli tarkasti isäänsä, waan ukon puhuttua sanoi hän: „Isäni! ei ole minun kiirutta naimisiin, eipä isänikään nuorena nainut“.

„Siinä ei sinun ole isästäsi esi-merkkiä ottaminen; parempi olisi ollut, ja enemmin olisin rakastetun äiti-wanajasi mieltä noudattanut, jos olisin nuorempana nainut, ja ”silloinpa seppäkin takoo, kuin rauta on kuumana, ja rakkaus syämmihin syttyy ain’ nuoruuden aikana“.

Mikki katseli kummastuen isäänsä, joka tavalista enemmän oli puhunut, ja hänkin nyt paremmin rohkeni suoraan jutella isänsä kanssa. Silmänsä olivat firikkaat, kun hän vähän punastuen sanoi: „Isäni, kun minä otan waimon itselleni, niin pitää teidän olla hänellekin isänä, niinkuin minulle; hän hellii teitä niin, kuin olisitte hänen oma isänsä, ettekä taitaisi toivoa kenenkään teidän työt paremmin, kuin hän ne tekee, ja hän on olewa se kukkanen, joka kotomme kaunistaa. Mikä on teidän kotonne, on myös olewa meidän kotomme, ja wanhoilla päiwiillänne on hän teitä hoitawa“.

Nytpä Niemen ukko sai suuret silmät, hän näki ja kuuli, kuinka innokkaasti Mikki puhui, ja aawisti, ett'ei Mitin sydämmessä ollut kaikki wallan entisellään. „Eieneekö Ruuselan Kaisu jo poikaani miellyttänyt? sepä olisi hupaiستا“, ajatteli ukko, waan nyt muisti hän, miten Mikki oli wakuuttanut, ett'ei kukaan talon töitä paremmin tekisi kuin se, joka hänelle oli waimoksi tulewa, ja Kaisu oli vähän komepelo ja hidas — eipä se ollut hän. „Ei“, arweli ukko „rakkaudesta wain minua kohtaani poikani noin lämpymästi puhui“.

Niin luuli ukko, waan jos hän nyt olisi tehnyt yhden ainoan kyselmän pojallensa tässä asiassa, niin olisi hän saanut tietää, kuinka hän oli hairahtunut, mutta ukko jätti sen asian silleensä, sanoen pojallensa: „Sinun täytyy mennä huomen-aamulla Ruuselaan kuulemaan, joutuwatko maanantai-aamuna tulla kala-majoille“.

„Menen kyllä kernaastikkin“, wastasi Mikki iloisesti, waan ukko katseli häntä tarkasti ja läksi sitte

pois, mumiusten itsesensä: „Kummaa! miten hän nytkin tuli iloisempi, kun Kuuselaisten kansa kalastamaan mennään, eikä muita talon-tyttöjä ole ollut liivi-maillakaan, mutta Tyhli — ei, mitä vielä, köyhä tyttö-rentukka ja minun rikas komea poikani, se ei sowy, rikkaan pitää Mikin vaimon olla“.

Näin ajatteli Niemen ukko, ja läksi tuvan takana olemaan kamariinsa, luullen, että rikkaus oli hänen lapsensa paras onni.

II.

Kuuselan Kukka.

Murinko paistoi kirkaasti pyhä-aamuna, kun Mikki riensi metsän läpi Kuuselaan wiewää pientä polkua pitkin. Metsä oli kaunis; aamu-kaste kimmelsi kuusen oksilla, ja tuhansia lintuja lauleli metsässä. Polkua katkaisi aina välimiten pieniä iloisesti lirisewiä meren-juowia, joidenka poikki oli muutamista pölkkyistä tehty siltoja, mutta Mikki ei siltojen yli mennyt, vaan hyppäsi kieweltä kiewelle ja pääsi niin noitten pörisewien juowien poikki; häntä vielä lapsetti, ja iloisena riensi hän Kuuselaa kohti. Tultuansa sinne meni hän tupaan, jossa Kuuselan wäki juuri oli eineellä; isäntä itse istui pöydän päässä, ja häntä wastapäätä istui Kaisu, mutta isäntä nousi heti, sanoen iloisesti:

„Hywää huomenta naapuri! Mitäs nyt kuuluu? Kaisu! mene tuomaan olut-haarikkaa ja kaupaa meidän nuorelle naapurillemme“.

Kaisu nousi punastuen ja meni mieli-hywiillään ollutta tuomaan tuolle soxalle Mikille, mutta Mikki sanoi: „Ei, istukaatte rauhassa, minulla wain oli wähäisen asiaa, sillä nytpä alkaa kalan-saalis, ja me puolestamme olemme walmiit huomenna menemään merelle, jos teidän wain sopii tulla“.

„Kyllä me tulemme“, wastasi Kuusela, „mutto, Kaisu, kraatarin Lyylin tähtyy myös sanan saada, Poh naapuri! juoppas nyt meidän Kaisun tekemää wahtoamaa olutta“.

Kaisun waaleat filmät tirkisteliwät mieli-hywällä Mikkiä, ihonsa hohti punaiselta hänen pellawankar-waisen tukkansakkini läpitse, ja hymy-suin otti hän torjotun olut-haarikan vastaan, kun Mikki sanoi oluen olleen hywää.

Mikki jätti nyt hywästi, sanoen: „Minä menen kraatari-tädin luo ja samalla kyllä Lyylille wien sanan, että hänen on tuleminen kanssamme nuotalle“.

„Hywä, hywä“, wastasi Kuusela, ja nyt läksi Mikki.

Hän meni Kuuselasta meren rannalle päin. Sioisena kulki hän, sillä tämä polku rannalle oli hänelle rakas ja wanha tuttu aina hänen lapsuutensa ajoista. Nyt oli hän ehtinyt rannalle, jonka reunoja aukean Pohjanlahden aallot kasteliwat. Rannalta muutaman sylenmitan oli sileällä nurmella wähäinen punaiseksi maalattu mökki, jonka wähäistä ruoho-pihaa kaksi lehewää pihlajaa warjosiwat. Näitten pihlajain siimehessä oli Mikki monta kesäistä päiwää wiettänyt, sillä täällä käwi hän lapsena „kraatari-tädin“ luona lufemassa.

Mökin asukas oli kraatarin leski. Kraatari oli

eläessään rakennuttanut huoneen itsellensä Kuuselan maalle ja teki siitä vuokraksi Kuuselalle kaikki kraatarin-työt, mitä isäntä tarwitfi. Kraatari itse oli jo kauan ma'annut turpaan alla, waan leski eli kraatari-täti (niin häntä aina tawallisesti mainittiin) asui vielä mökissä ja teki apu-päiviä Kuuselaan, aina kun niitä waadittiin. Kotonaan teki hän kraatarin-työtä sekä koulutti lapsia ja tuli työllään hywin toimeen.

Kraatari-tädin luona oli Mikkin käynyt lufemassa, kunnes taisi aapisansa, katkismuksensa ja piplian-historian, muuta ei tätikään taitanut. Romahtekinä oli Mikki saanut wähäisessä ruoho-pihassa leikitellä kraatari-tädin ainoan tyttären, pienen Ehylin, kanssa. Tuossapa oli pihlajain alla samat lawitsat vielä, joilla hän lapsena oli kewät-iltoina istunut aurinkoa katsellen sifsi, että näki mihinkä se lewolle meni, ja kun se oli laskenut, että ei muuta näkynyt, kuin punertawa taiwas aukean aaltoilewan meren takana, silloin Mikki huusi iloisesti: „Aurinko nukkuu meressä, minä näin, kun se lewolle meni“.

Päivät menivät, viikot joutuivat, wuodet kuluivat, koulun käynti loppui, ja Mikki oli forea nuorukainen, mutta kraatari-tädin luona kulki hän yhä wain.

Mikki oli äiditöin lapsi, mutta hänen rakastawainen sydämensä kaipaili äitin hellimistä, ja täti häntä helli, niinkuin äiti, sillä hän oli ollut Mikin äiti-wainajan paras ystäwä.

Mutta Pohjanlahden ranta-mökissä löytyi toinenkin olento, joka vielä woimakkaammin johdatti Mi-

kin askeleet sinne — siellä oli filmä=pari kirkkahampi kuin tyhne merenpinta, siellä oli posket hoh-tavammat kuin aamu-rusko, siellä oli Mikin lapsuuden leikki-kumppani, kraatari=tädin kahdeksantoista=vuotias sorea Ehyli. Hän oli seudun ihanin neito, ja nimitettiin „Kuuselan Kukka“.

Ehyliä nyt maadittiin nuotalle Kuuselaisten kanssa, ja Mikki oli iloinen, kun tiesi saavansa viettää monta päivää Ehylin parissa, koska Niemen ukolla oli Kuuselan kanssa yhteinen nuotta. Hän riensi portaita ylös, vaan seisahdui porstuaan, sillä hän kuuli tädin ja Ehylin weisaaman:

„Ne nitun kukat korjat ja laiho laaksossa, Niin yläpiät yrttitarhat, Puut vihriät werassa, Ne meillen muistuttawat, Suurt' hywyhytt' Jumalan“, j. n. e.

„Niin, paljon, paljon tulee meidän Jumalaa kiittää“, sanoi Mikki itselksensä. Hän istui portahille, ja hänen tietämättään waipuiwat kätensä ristiin. Maailma tuntui hänestä juloiselta, hänen sydämensä oli onnea täynnä. Kun wirsi oli mökissä weisattu, meni Mikki sisälle; täälläkin oli onnellisia ihmisiä.

Kraatari=täti oli toki koettanut maailmaa, hän oli nähnyt päiwät sekä kirkkat, että pilwiset, mutta hän oli näinä päiwinä ko'onnut itsellensä hywän aarten: tythywäisen sydämen ja wahwan luottamuksen Jumalaan; vaan Ehyli ei ollut vielä mitään kokenut, ei, hän oli aina wain ollut onnellinen. Nyt erittäinkin loisti tythywäishys hänen silmistänsä, kun hän meni kättelemään ystäväänsä.

Mikki sanoi: „Olen täällä jo wähän aikaa ollut, istuin niin kauan, kuin weisasitte, tuolla por-

tahilla, ihaellen luonnon kauneutta ja kuunnellen teitä”.

„Niin, Sumalaa saamme kiittää, joka antaa meidän termennä nauttia lesän kauneutta. Luonto pitääkin nyt häitään, sillä se on juuri täydessä morsius-puvussa”.

Näin lausui täti ja läksi sahtia tuomaan sisälle.

„Hyhli, koska me häitämme pidämme?” sanoi nyt Mikki.

Hyhlin ihanat posket tulivat tulipunaisiksi, ja hän vastasi: „Siksi on vielä pitkät ajat, me olemme nuoret vielä”.

„Ei siihen tarvitse olla pitkiä aikoja, minäpä olen jo yhdenkolmatta vuoden vanha, saanpa jo mennä naimisiin, ja emäntä meillä tarvitaan”.

„Voi Mikki! kuinka minä isäsi kanssa toimeen tulen. Tuota aina väliin ajattelen, mutta kun ne ajatukset ovat minua waiwanneet, olen jättänyt kaikki mietteet toistajeksi, varmaana, että se aika vielä olisi kaufana”.

„Eipä olekkaan niin. Tiedätkö! isäni sanoi eräänä päivänä minulle, että minun pitää toimittaman emäntää taloon, eikä jättämän naimista wanhuuden päiviksi, niinkuin hän. Silloin, Hyhli, olin sanomaisillani, että minulla jo oli morsian, että Ruuselan kaunis kukka oli omani, mutta en tiedä, mikä juuni sitoi; isäni on niin kumma, että waikka tiedänkin olevani hänelle rakkaamman kaikkea muuta maailmassa, ja waikka hän on minulle sinua lähinnä kalliin, en rohkene sentään paljon koskaan hänelle astoistani jutella, ja ellei sinua, pieni lemmittyäni, olisi, ja joslei täti olisi äitinä

minulle, jaisin kyllä kaikki tunteeni tuulelle tarjota, kuusikolle kuiskaella. Mutta äitillesi, Ehyli, tahdon minä ilmoittaa, että kihloisssa olemme”.

Täti tulikin samassa sisälle, ja Ehyli waaleni; nyt vasta, kun kihlaus oli ilmoitettava, tunsi hän, että muutos hänen elämässään oli tapahtuma.

„Täti!“ sanoi nyt Mikki, „te olette ollut niinkuin äiti minulle, waan suokaatte anteeksi, olen ollut teille kiittämätöin lapsi, sillä minä olen omistanut kalliimman tawaranne, olen Ehylin kihlannut!”

Kraatari-täti katjeli hellästi lapsiaan, lausuen: „Tuon on äitin silmä jo kauan nähnyt. Kun näin teidän kaswawan, silloin näin myös, kuinka rakkautenne kaswoi, waan pelkään, että tämä rakkkaus ei onneanne kaswata, sillä jos oikein Niemen ukon tunnen, niin ei hän Ehyliä tahdo Mikkinsä, silmäteränsä waimoksi”.

„Mitä ei? Rakastanpa minä hänen Mikkiänsä enemmän, kuin ketään muuta maailmassa — äitini, rakas äitini! vielä enemmän, kuin teitäkin; rakastanpa myös hänen kowaa, waan rehellistä isäänsäkin ja häntä tahtoisin helliä. Kuinka saattaisi hän minulta ryöstää minun onneni!”

„Ehylini! sinä et ole vielä maailmaa koettanut; tähän asti olet kulkenut kuin kukka kedolla, iloisena, tietämättä, että joka ruusut poimii, sitä sen okaat myös useasti pistävät. Minä kyllä olen tuota miettinyt, mutta minun olisi ollut niin mahdotointa teidän rakkauttanne estää, kuin olisi ollut mahdotointa sanoa, koska se alkunsa sai; sentähden ajattelin: tämä warmaanfin on Jumalalta, ja olkoonpa se sitte murheeksi taikka iloksi, niin on se parhaak-

semme. Mutta Niemen ukko ei tätä suvaitse. Hän rakastaa paljon Mikkiä ja luulee, että suuri rikkaus on Mikille parhaan onnen tuova, waan tässä on toki hänen rakkautensa joutunut harhatielle, itsekkäisyys on sen pilannut. Mitä hän on kerran päähänsä saanut, siitä hän ei luowu, waikka se mitä maksaisi.

Älä pahastu, Mikki, waikka näin suoraan puhun; tuon wain tahdoin sanoa tietääksenne, että ehkä piankin saatte luopua toisistanne. Rukatieksi olisi paras ollut, että sen jo ennenkin olisin sanonut, waan pelkäsin, että rakkautenne ehkä olisi wain kiihtynyt wastapintaisuudestani, ja päätin jättää neuwoni siksi, kuin itse oman parhaanne hymmärrätte“.

„Siinä, täti, oikein teitte; tyhjistä surusta olisi Pyhlin kukoistawat poskettin lakastuneet, ja tässä aslassa teen minä, mitä sydämmeni waatii, waikka maailma nurin kääntyisi. Waikka maailman kaiten saisin, en mä sinusta eri, waikka tawarani kulluttaisin, sinun sittenkin perin“.

Näin lauloi Mikki, katsellen ihastuksella morsiantaan.

„Ei, meidän ei tarwitse toisistamme luopua“, sanoi Pyhli, „minä en sitä woi uskoa“, mutta yhtähywin wieri khynele toisensa perään hänen silmistänsä, ja täti lausui:

„Nuoret, taiwaallanne on pilwiä, onko ukkosen, rakeen wai sateen pilwiä, sitä emme tiedä, kuka tieksi owat ne ainoastaan hajapilwiä, jotka pian hajoawat pois, mutta mitä owatkin, ja mitä tulleetkin, niin ottakaatte nöyryyhdellä vastaan, kysellen kaitisja Jumalan sanaa ja omaatuntoanne, sillä jos oma-

tuntofin wäärin johdattaa, wie jana kuitenkin oikealle tielle“.

„Kiitoksia, täti, neuvostanne“, vastasi Mikki. „Mutta minäpä olen nyt wiipynyt, olimpa unhotamaissillani Kuuselan asian, hän pyysi minua käskemään Ehyliä maanantaina nuotalle“.

„Ehliä minä walmis olen“, vastasi Ehyli ja lisäsi vielä: „woi, jospa nyt tulisi oikein kaunis ilma! silloin meidän olisi hupainen merellä olla; mutta lähde nyt jo, Mikki, isäsi ehkä sinua kaipaa“.

„Niin Ehliä, jäätkää nyt Sumalan haltuun“, sanoi Mikki ja läksi kotia kulkemaan.

Hän oli nytkin iloinen, hän ei nähnyt uhkaawia pilviä onnensa taiwaalla, waan läksi eteenpäin, hyppien purojen ja juowien poikki, ainoastaan matkan keskewälissä, jossa Surmasalmi yhdistää Kuuselan vähäisen järwen ja Pohjanlahden, täytyi hänen hiljasteen kulkea portaitten yli, koska salmen sywyys ammoitti hänen siwullaan, waan sitte riensi hän taas kiiruhusti polkua pitkin, kunnes joutui kotia. Niemen ukko tuli häntä vastaan, sanoen: „Kauan olet wiipynyt“.

„Niin, minä olin Kuuselassa ja Kraatari-täädillä“.

„Hum, oli kai hupainen olo Kuuselassa?“ Ukko kutseli teräwin silmin Mikkiä sekä jatko: „Ehkä olet parhaaksi hawainnut, että jäisit sinne ainaseksi, että ottaisit Kaisun waimoksesi — Häh?“

„Kaisun? Häntä en itänä ota!“

„Hiljan, hiljan, sinulla ei vielä ole tarpeeksi itää noita asioita miettimään, waan ajattele nyt tätä asiaa; Kaisu on hywä tyttö, ja waikka ei hän ole kaunis, on hän kuitenkin kauniin talon perillinen;

en sinua toki tähän naimiseen pakoita, vaikka tämä olisi mieleni mukaan, löythyypä niitä muitakin rikkahia talon tyttäriä”.

Tätä sanoessaan tarkasteli ukko taas Mikkiä, ja mitä hänen silmänsä lienee nähneet, sitä ei tiedä, mutta hänen äänensä kuului tarkealta, kun hän lausui: „Niin on laita, mieti asiaa”.

III.

Kalamajoilla.

Kirkaana paistoi päivä maanantai-aamuna, kun Niemen kalastajat laskiwat weneensä rannalta. Weneessä istui Mikki, piika ja renki. Mikin wanhat kädet tarttuivat aivoihin, ja keweästi, kuin wesi-lintunen järwessä, kiisi nyt wene meren pinnalla, ja pian se oli joutunut saarelle, jossa Niemen sekä Ruuselan kalamajat olivat. Weneestä otettiin nyt ewäät ja wiettiin majaan.

Näillä meren rannan asukkailla on kaikilla saarisja kalamajat, joissa kalastajat asuskelewat niin kauan, kuin kalansaalis on hywä. Huonekalut näissä majoissa owat tawallisesti wuoteet ja lamitjat sekä affunan alla pöytä. Wuoteet owat toinen toisensa plitse seinään kiinni pantuna; niissä on tawallisesti olkia, raiti ja wanha rhiij peitteenä, wälistä wain wanha nuotanrepale raitina, ja mikä milläkin on; majassa on heillä myös wähäinen takka, jossa ruokansa keittäwät ja josta lämpymän saawat, sillä ka-

lastajat useasti syksyin keväin omat ulkona roskailmasa, jonka vuoksi hyvin tarwitsevat, nuotolta tultuaan, majan lämpimän suojan.

Miemen ja Kuuselan kalamajat olivat rinnatus-ten samassa saaressa, sillä heillä oli yhteinen nuotta, jota yhdesjä wetiwät. Majat olivat sekä ulko- että sisäpuolelta mitä siistimpiä.

Mikki kuljeskeli rannalla odottaen Kuuselan weneettä; jopa se nyt nähyihin. Muutama hetki tului vielä, ja wene oli rannassa. Mikki auttoi Kuuselaisia weneestä maalle, ja Kaisu hymyili mielihywisjään niin, että olisi saattanut lutea, oliko hänellä vielä kaikki hampaat tallella. Kaikki läksiwät he nyt Kuuselan majalle, miehet oikoilivat sitte ulkopuolella pihlajain warjosja, ja työt meniwät päivällistä toimittamaan. Ewäät pantiin yhteen ja yhdesjä aina syötiin, waikka heillä oli awaramman tilan vuoksi eri majansa.

Nämät kalassa-käynnit ovat oikein herkkupäiwä meren rannan asukkaille, sillä silloinpa heillä on ewäänä mitä Pohjan talonpoika parhaana pitää, nimittäin leipää, woita, juustoa, wiilipiimää ja kalaa. Wähäwaraisemmilta saa toki wiili kotia jäädä, ja piimä wain mufaan wiedään, mutta meidän kalastajilla oli pöydällä niin pakua ja wenywää wiilipiimää, että se, ikään kuin suopa, oli lusikasta taikaisin luiskahtamaisillansa.

Syöthjnsä meniwät työt saarelle kuljeskelemaan, siellä taittoiwat he wihdaksia, sillä Juhannuksen aatto oli jo muutamon päivän päästä; siksi heidän oli kotia meneminen, ja kaikilla piti oleman uudet wihdat saunassa Juhannuksen aattona. Työt taitte-

liwat oksia eivätkä huomanneet, että Mikki heitä lähestyi ainoastaan vähän matkan päässä.

„Tiedätkö“, sanoi Kaisu, „minä en Juhannuksen aattona näistä ota wihtaa, kun kylpemään menen, vaan minä otan yhdeksästä eri puun-lajista ossan ja teen siitä wihdan, sillä wihdon ja sitte puen itseni oikein siistiksi ja menen wihdallani lafasemaan polkua, jossa on kolme tien-haaraa, silloinpa näen sulhaseni — niin sanoi eräs tietäjä, joka täällä tawasta kuljeskelee“.

„Kylläpä tiedän“, wirtkoi Niemen piika Sanna, „se on tuo mies tuolta pohjois-Hämeestä, joka täällä wälistä kulkee; hän on mainio tietäjä. Minunpa myös tuota täytyy koettaa“.

Mikki, joka kuuli heidän puheensa, ajatteli itsensä: „Eipä minä wain vastaanne tule“, mutta nyt kuuli hän Kaisun kysymän: „Kylli, tuletko sinäkin onneasi koettamaan?“

„Eipä minua juuri haluta, mutta kyllä tulen katsomaan, kuinka teidän käy“.

„Eipä saakaan olla monta yhtä aikaa“, wakuutti Sanna, „mutta Kyhli pelkää, hän ei uskalla olla yksin tien-haaralla Juhannus-aattona, se on koko asia se“.

„Minäkö pelkäisin?“ lausui Kyhli, „en pelkääkään, mutta tuo on taika-uskoisuutta, vaan jos pelkäämisestä puhutte, niin kylläpä minäkin leikin wuoksi tuonne taidan mennä lafasemaan, että tomu tuoksuu, niin näette ett'en pelkää“.

„Silloinpa olen warallani“, sanoi Mikki itsensä, „että joudun tien-haaralle, kun Kyhli tietä lafasee“. Nyt meni hän tytöistä vähän toisaalle

ja huuhueli heille, itään kuin ei hän olisi tietänyt, missä olivat. Pian kajahti vastaus saaresa, ja Mikki rienji tyttöjen luokse.

„Bihtojako nyt teette?“ kysyi hän ja rupefi oksia taittamaan tytöille. Hän kuisiasi Ehyllille oksia hänelle antaessaan: „Saa nähdä, onko meillä nyt hyvä kalan-onni. Isäni on luvannut, että minä saan kaikki rahat, mitkä tänä vuonna kaloista saamme“.

„Onpa varmaankin sinulla onni“, kuisiasi Ehyli vastaukseksi, „näyttääpä ilta ihanalta, ja meren pinta tyhntyy warsin“.

Näin oli Mikillä ja Ehyllillä aina jotain kuisailemista toisillaensa. Sannakin jo vähäisen heitä ilwehteli, eikä Kaisun hampaat enään aina nähtyneet, sillä tuo ainainen hymyily oli huulista pois.

Ilta tuli, ja meidän kalastajat läksiwät merelle; he laskiwat nuottansa, wetiwät apajansa ja saiwat kiiltämät silakat. Tätä teloa tekivät puoli-yöhön asti; täällä ei hämävä heitä estänyt työtänsä tekemästä, sillä yö on waloisa niinkuin päiväkin, aurinko unohtaa lewolle laskea Pohjan kauniina kesä-yönä.

Kun toisen päivän aamu koitti, läksiwät meidän kalastajat runsain saaliineen majoihensa, jossa nyt keitettiin tuoreita kaloja meri-wedessä ja pantiin vielä aika woin-könkkä sekaan. Nämät kalat nyt maistuivat kalastajille niin hyväältä, kuin itään paras herkkuruoka ylhäisten pöydällä. Iltaisensa nautittua lewittiwät he nuotan kuivamaan ja meniwät wäsyneinä lewolle.

Toisena päivänä perattiin sekä suolattiin kalat ja illalla taas mentiin nuotalle. Näin kuluiwat

päivät kalassa ollessa, ja se aamu koitti, jolloin meidän kalastajien oli totia lähteminen.

Kalat ja kapineet kannettiin weneisiin, ja viimein menivät kalastajatkin. Wieno myötä-tuuli liikutelti lainehia, ja weneet purjeineensa olivat ikään kuin joutsenet aalloilla.

IV.

Juhannus-aatto.

Juhannus-aaton aamuna paistoi aurinko kirkkaana, waloisena taiwahalla kello 4:ltä, jolloin Sanna, Niemen emäntä-piika, heräsi. Sanna kiiruhti askareillensa, jotta iltaan saisi kaikki pöhdät ja laumitsat puhtaaksi huhdotuksi. Niemen ukko tuli pihalle, ja nähtyänsä Sannan tähdessä työssä, hymyili hän sanoen:

„Kas noin wirrkuna pitää nuoren tytön olla. Namu-työ kulta kuffaroon kuljettaa“.

„Hm, lopussa kiitos seisoo. Olenhan minä puolestani koettanut, waan ei ole piika emännän werta — mutta ehkä kyllä kohta tänne jo emäntäkin tulee“.

Sanna yskähti ja alkoi puhettaansa jatkaa, waan ikäänkuin olisi pala jäänyt kurkkuun, niin jäi sanat sanomatta, mutta ukko jatkoi sanoen:

„Niin, kyllä Mikki jo naima-iässä on, eikä häneltä puutu taitoa, muotoa eikä tawaraa, kylläpä sopii walita paraita talon-tyttäriä“. Näin puhuttuansa läksi ukko pois, mutta samassa tuli eräs

itsellis-akka, joka asui Niemen maalla, Sannon luo. Tälle pakisi nyt Sanna:

„Minä pöllö, joka en sanonut tuolle isännälle, mitä nyt jo kaikki muut tietävät, että Kraatarin Vyyli on Mikin morsian. Ukko pöyhistelee ja ylpeilee, mutta ei nyt saakaan sen parempaa miniää. Mitäs kraatarin Vyyli on? Ei yhtään parempi kuin piikatyttö; ei hänellä mitään rikkautta ole“.

„Ei, ei yhtään, eikä siitä suinkaan mitään tule. Kyllä kai ukko siitä lopun tekee“, vastasi akka.

„Tekee maarin, kun vaan sen tietää saa, ja kyllä minä sen vielä sanon“, mutisi Sanna.

„Hm, kumma tuo onkin, että Mikki Vyylin ottaa, kun hän kerran köyhään tytyhy — noh! kaunis se nyt on, mutta on niitä muitakin kauniita — minä tässä tuonain sanoin miehelleni, että kun Sanna vasta olisi komea emäntä Niemellä, ei yhtään rahaa tarvittaisi. Kaikki talon komeennot sinä hyvin teet.“

„Minä? mitäs minusta, mutta kyllä mä sen tiedän, vaikka sen itse sanon, että kyllä minä siinä työt teen, kuin Vyylikin“.

„No niin, wai ei. Kun muistan sitä kakkua, jota sinä leivot, niin oikein wesi suuhuni tulee. Onkohan sinulla nyt Juhannus-kakku leivottuna? Kyllä kai; sinä joka aina olet joutusa“.

„Tottahan nyt jo! eilen aamulla sentään wasta kalasta kotia tulin. Tulkaotte nyt, muori, niin saatte kakun“. Muori seurasi Sannaa, ja saatuaan kakun pyysi hän vielä:

„Tiukkase Sanna kulta vähän maitoa tähän kivi-astiaan, otin sen mukaani, koska ajattelin,

että ehkä vähän ripoisi antaa". Ukko sai, mitä pyysi, ja meni sitte matkoihinsa.

Sanna jäi tuumaamaan, miten Niemen ufolle saisi sanotuksi Mikin morsiamesta, mutta ei kauan ehtinytkään tuumata, sillä ukko tuli samassa. Sanna nielasi, ystähti ja jopa jo puhkesi sanoihin: "Ettepä tiedä, isäntä, mitä minä tiedän, että Mitillä on morsian".

"Wai niin, sittepä saan miniän, se hyvä".

"Niin tyllähän sen kaikki jo tietää, vaikka ei kukaan ole teille sitä puhunut, että Mikki on kihlannut Keraatarin Tyhlin, mutta tuossa minä sen nyt sanon".

"Olisit säästännyt tuon siksi, kuin tapaat toisia juoru-ämmiä, sopisipa se puhe jutuksi heille, muut kaikki tyllä hymmärtävät, että Niemen Mikki tyllä saa morsiamen rikkahimmista taloista. Mä toiste tuo juoruja minulle pojastani, sillä et siitä makeisia saa. Paremmiin minä hänen tunnen, kuin te juoru-ämmät. Näin lausuttuansa jätti ukko Sannan, joka lawitsoita harmissaan vielä kiivaammin huhtoi, ja läksi oikoisena pois.

Ukko meni tuwan perässä olemaan kamariin, kamarissa oli leweä feinu-tuoli: siihen ukko tavallisesti istui, kun hänellä oli jotain tärkeätä tuumatavana, ja tähän hän nytkin istui. Hän feinutti tuolia, että lattia jyskyi, waan sitä ei hän näkynyt huomaawankaan, sillä häntä kowin harmitti, että Mikki oli rakastunut Tyhliin. Hän ei tuota epäilyt enään, vaikka ei hän sitä tahtonut muille näyttää, että hän sen uskoi, eikä hän sitä ollenkaan färsinyt, että pojastanja hänelle mitään kanneltiin.

Tuokos nyt oli harmillista, että Mikki oli joutunut juoru-ämmäen paneteltavaksi! Ukko tuumasi sinne tänne, miten tämä asia olisi autettava, waan tuumat jäiwätkin lesken, kun Mikki astui sisälle. Ukko katseli teräwin silmin foreaa poikaansa ja sanoi nyt:

„Katso, poikani! tämä talo on hyvä ja kaunis. Huoneitten seinät ovat wahwasta hongasta, seutu on ihana, katso, kuinka lainehet auringon loistossa wälkkywät meresä, ja siellä on kalan-saalis hyvä. Niitut kaswawat apila-heinää, ja pellot antawat runsaasti jywiä, kun wain Herra hallalta warjelee. Tässä talossani olen aina työtä tehnyt ajatellen, että sen herran perinnöksi jättäisin rakkaalle pojalleni“. Ukko oli hetken ääneti, mutta nyt jatkoihan wakawalla äänellä: ”Yhden toki waadin sinulta ennen, kuin tämän sinulle annan. Kuuntele tarkasti! Kunniallisen talon-tyttären pitää sinun taloon emännäksi tuoman, tuosta kraatarin työstä en minä miniäksi huoli. Se puhe, että sinä olet kihlannut Ehylin, on nyt jo akkaen juoru-juttuna; ole sen wuoksi paremmin warallasi, kun Ehylin seurassa olet“.

„Isäni! Ehylin silmät ovat firkkahammat kuin wälkkywä meri, Ehylin posket hohtawimmat kuin apila-niittu, ja hänen sydämmensä on parempi, on minulle kalliimpi kuin Niemen talo“.

„Eyhmä poika! kyllä vielä toisin ajattelet; muista, että minä en sanojani muuta“, sanoi ukko ja läksi pois paiskaten owen kiinni.

Mikki jäi suru-mielin kamariin, suru-mielin meni hän päiwälliselle, eikä maistunut ruoka, waan illan tultua läksi hän Ruuselaan päin, mennäksensä muit-

ten nuorten kanssa merelle terwa-tyhnyreitä polttamaan.

Mikki kulki ala-kuloisena eteenpäin. Hän tiesi, ettei isänsä turhaan sanoja sanelle, mitä hän keran on päättänyt, siitä ei hän luovu. „Mutta minäkin olen päättänyt“, ajatteli Mikki, „minä olen perinyt isäni luonnou, mitä olen sanonut, sen olen myös tekewä, ja Uhyli on omakseni tulewa. Tällä kertaa täytyy isäni tahdostansa luopua. Muutoin olen hänelle tyllä kuuliainen, waan tällä kertaa en. En, waikka kohta täytyisikin jättää kotoni ja muualla hakea leipääni. Minä ja Uhyli osaamme molemmat työtä tehdä“.

Näin ajatellen läksi Mikki eteenpäin launista metsä-polkua, surunsa haihtui haihtumistansa, sillä koko luonto hänen ympärillensä iloitsi. Lintuset lauleliwat iloisesti, tuomet ja pihlajat tuoksuiwat. Siellä ja töällä näkyi walkea jo korkealla leimua-wan palawista terwa-tyhnyreistä. Mikki kiiruhti askeleitansa. So näkyi se paikka, jossa polku haaroaa kolmelle suunnalle: Niemelle, Kuuselaan ja Kraatari-tädille. Tässä täytyi hänen odottaa Uhyliä. Hän piiloitteli pensaan takana ja näki hetken kuluttua joukon nuoria tyttöjä tulewan Kuuselasta päin. Näissä eroitti hän pian sorean Uhylin.

Uhyli oli siistissä koto-kutoisissa waatteissa, ai-noastaan waalean-punainen wyö-liina, jonka tummanpunaisia silkki-nauhoja tuuli heilutteli, oli ostettu Koffolasta. Hänen pitkät ruskeat hiuksensa riippuiwat kahdessa launiissa palmikossa, joidenka päät myös oli tumman-punaisilla silkki-nauhoilla solmittu. Muut olivat melkein samati puettuna.

Tyttöjen heleä nauru kuului, heillä oli kädessä yhdeksästä puun-lajista sidotut vihdat, ja näillä oli heidän nyt aikomus la'asta kolmi-haaraisista tietä, sillä silloin olisi sulho tulewa. Sannan ääni kuului joukosta, kun hän sanoi:

„Menettä nyt Ehyli lafsemaan, kyllä me sinua onnellisesti tänne olemme saattaneet, mutta saa nähdä, kuka sinua täältä takaisin saattaa“.

Ehyli naurahti sanoen: „Menkääte nyt ja tulkaatte vähän ajan päästä takaisin, ei minua täältä kukaan saata“. Tytöt menivät, mutta samassa kuului krapshhdus heidän takanansa; he katsoivat taakseen ja näkiwät, että Mikki auttoi Ehyliä ylös maasta. Silloin kääntyivät he takaisin huutaen: „Kuinka nyt käwi?“

„Kompastuin polulla olemaan puun-jureen“, vastasi Ehyli, „eikä nyt tullutkaan kolo lafsemisesta mitään, joka paras olisin“.

„Ehyli on tyytyväinen nyt, kun hän Mikin näki“, kuislasi Sanna kumppaneillensa, mutta saattepa nähdä, että tuo kompastuminen ei hywää tiedä, joku onnettomuus siitä seuraa“.

Sannan pahat aawistukset waihattiwat tyttöihin niin, että hekin ikäänkuin odottiwat jotain näkymätöntä pahaa, eikä heitä ketään haluttanut mennä luutansa kanssa tien-haaralle.

Mikki oli iloinen, hän ei enää suruansa muistanut, hän ajatteli wain merelle menoansa ja sanoi kääntyen Kuuselan Raisuun: „Nyt, Raisu, lähdemme Kuuselan isolla weneellä merelle, eikö niin?“

„Wai kka wain, kyllähän se hywin sopii“, vastasi Raisu.

He menivät nyt kaitin. Ruuselasta tuli miehiä lisää, ja heidän seurassansa oli myös miulun-soittaja. Usioita tyhjiä terwa-tyynyreitä otettiin mukaan, ja tytöillä oli kaitilla jotain kädessään; mikä kantoi kahvi-pannua, mikä wehnä-leipiä, mikä sokeria ja kahvia. Näin menivät he rannalle, jossa Ehylin foto oli. Ehyli käski heitä odottamaan häntä rannalla, koska hän ensin tahtoi vähän poiketa kotiansa.

Jouduttuaan porstuaan, kuuli hän mielestänsä sisältä puheen, samassa aukeni ovi, ja Niemen ukko astui ulos ovesta. Ukko säikähti vähän, kun noin äkki-arvaamatta näki Ehylin edessänsä, mutta samassa nyhkäytti hän vähän päätänsä Ehytille ja meni. Ehyli läksi sisälle ja näki äitinsä itkussa silmin; hän kysyi: „Mitä, äiti, itkette? Mitä on Niemen ukko teille puhunut?“

„Lapsen! Älä peljästy, minun täytyy sanoa sinulle, mitä hän minulle puhui. Hän wakuutti, ett'et sinä ikänä Mikkiä saa, waan kuka-tiesi toti Mikin, mutta ilman Niemen kartanoa, ja, mikä vielä pahempi, ilman isän siunausta! Tämä ukko pitää oman päänsä, häntä ei kukaan ihminen muuta“.

„Ei ihmiset, mutta Jumala. Äitini! Jumalaan on toivoni, minä odotan waikka kuinka kauan, mutta Mikkiä rakastan aina“.

Äiti rawisti päätänsä lausuen: „Suokoon Jumala, että kaikki hyväksyi muuttuisi“.

Ehyli läksi nyt rannalla odottawien kumppaniensa luo, hän oli waalea, kun hän palasi, sen Mikki heti huomasi ja arwasi myös syyn, sillä hän oli nähnyt isänsä tulewan Kraatarin-tädin möfistä ulos, mutta

eipä nyt ollut aikaa surullisia asioita miettiä, koska wene lykättiin rannalta, ja nyt oli aika tarttua airoihin. Kun wene oli wähän matkan päähän joutunut, wislattiin palawat terwa-tyhnyhrit mereen, jossa niitten walo korkealle leimusi. Wiuluniekka soitti iloista marsšia, ja meidän nuoret soutiwat saarelle, jossa sitte juotiin kahwia, tansittiin sekä oltiin lestisillä ja ruoho-näkkisillä. Vielä lopuksi miehet hakkasiwat poikki nuoria koivuja ja pihlajia, jotka sitte kotona oli maahan pistettämät pihalle portaitten wiereen, ja työtöt poimivat luffaisia sekä lehtiä, koristaaksensa tupaen seiniä ja laattioita.

Näin wiettää Pohjan nuoriso waloisan Suhanus-hön.

V.

Leikkuu-pellolla.

Kesän luffaiset olivat jo wähenneet, ja kellastuneet wainiot ilmoittiwat syksyn tuloa. Kaskehina, täysinäisinä seisoiwat tähkä-päät Niemen pellolla. Walmiina sirpille olivat ne olleet jo pari päiwää, mutta kaisella työ-wäellä oli kiiru, ei saatu leikkaajia; tänä päiwänä oli toki Niemellä talkoo, nyt oli leikkuu tehtävä. Wäkeä kokoontui Kuuselasta sekä lii-tylistä.

Niemen ukko meni leikkuu-wäkensä etupäässä pelloselle. Belto oli ihanalla niemellä, jaettuna kauriille saruille, waan yksi sarka oli toisia pisempi. Ukko katjeli mieli-hyväällä wiljawaa wainioa; se ei

ollut suuri, mutta kaswi oli wahwa ja hywä, waan nyt näki hän uhkaawia pilviä taiwahalla, ja muotonsa muuttui synkäksi. Kääntyen leikkuu-wäkeensä päin, sanoi hän:

„Kyllä tähttä totta thötä tehdä saatte, jos wain ennätätte wiljani leikata ennen kuin sade tulee, mutta jos thönne hywin käy, niin sitä enemmän saatte tanssia illalla, eikä myös olutta silloin säästetä, kyllä Niemen ukon tunnette, ei hän sanaansa syö“.

„Kyllä!“ huusiwat iloisesti kaikki, ainoastaan Mikki ja Uhyli kuuntelivat suru-mielin näitä ukon viimeiseksi sanottuja sanoja; mutta kauan eiwät näitä muistaa joutaneet, sillä ukko lisäsi vielä:

„Tuo yksi sarka on toisia paljon pisempi, paraat leikkaajat menkööt sille, ja muut noille toisille saroille. Mikki! sinä saat yhdeksi mennä, äläkä jää muitten jälkeen. Minä olen itse aina ennen ollut wäkeni etupäässä thötä tekemässä, waan nyt on selkäni wanha ja wäsynyt, jonka wuoksi poikani saa olla siassani. Hoh! kuka nyt menee Mikin kumppaniksi?“

Talolan Hanna, eräs iso hartewa talon-tytär, meni oitis saralle, sanoen: „En ole ennenkään juuri jälkeen jäänyt, koetetaanpa nyt sitte, kuinka tänä päivänä menestyy“.

Uhyli seisoi heistä wähän matkan päässä, waan hetkisen kohtelivat hänen ja Mikin silmäilykset toisiansa ja sanaakaan sanomatta meni myös Uhyli saralle, mutta samassa tuli Sanna sanoen:

„Mene sinä, Uhyli, joka olet hoikka ja heikko, näille muille saroille, minä olen paremmin oppinut Mikin kanssa kilpailemaan“. Ja naurah-taen jatkoi hän: „Ei olekkaan minua suotta Nie-

mellä syötetty, se päältäni näky, ett'ei minulta voimia puutu".

Ehyli punastui vähän harmista. Hän oikasi so-rean wartalonsa, vastaten: „Iso voi, paksu painaa, mutta pittää puolensa pitää". Sitte alkoi hän wifelästi sirppiänsä käyttää. Joutuisasti kului työ, sillä ei kellään ollut aikaa jutella, hiki-päässä wain leikattiin.

Päiwä oli jo joutunut ilta-puolelle, eikä sadetta tullutkaan, sillä pilwet olivat kaikki haihtuneet pois. Mielihywällä katseli Niemi, miten kuhiloita aina enentyi pellolle, ja nyt kun hän näki työn jo olewan loppu-puolella, huusi hän leikkaus-wäelle:

„Nyt on aika käydä lewähtämään, täällä on olutta, tulkaatte juomaan, tyllä nyt vähäisen wiroitusta tarwitaan".

Haluisesti tulivat leikkaajat, sillä jokaisen selkä oli wäsynyt, kun olivat puoli-päiwästä asti lakkamatta kilpailleet.

Nyt juotiin waahtoamaa olutta, ja ukko, joka oli oikein „hywällä tuulella", käski heitä istumaan nurmikolle, sanoen: „Kohota saamme kahwia, istukaamme niin kauan. Eikö täällä nyt kukaan tiedä mitään satua kertoa ajan wietteeksi? Tytöt, puhukaatte nyt; teidän aina parahiten satuja tunnette, ruffinne rullatkin jo niitä teille hyrisee".

Tytöt nauraa hiivistelivät, ja yksi sanoi: „En minä juinkaan taida".

„En minäkään muista", wikkoi toinen, mutta Ehyli, joka istui vähän etäämmällä muista, nousi äkkiä ja meni istumaan Niemen ukon lähellä olewalle kiewelle, lausuen:

„Minäpä tahdon sadun kertoa; jos ei se ole hupainen, niin ei se ole erin pitkäkään“.

Hyhli oli aiwan waalea, hänen poskensa kukoistawat ruusut olivat itään kuin iäksi kadonneet, kun hän alkoi kertoa: „Oli ennen eräs ihana niittu; kesällä niittua kasvoi suuri, kaunis honka, sen latwa ulottui korkealle, sen oksat olivat taajat ja wiheriät. Näin seisoi honka kesät talwet myrskyllä ja kauniilla säällä yhtä wiheriänä ja wakawana, mutta wihdoin hän toki rupeesi wanhenemaan, waan silloin puhkesi hänen juureltaansa nuori wesa, joka taas kasvoi ihanaksi puuksi ja wanhaa puuta kauniimmaksi, se oli hoikempi, waan kuitentim samaa lujaa, wakawaa laatua; ja niitto-mies antoi heidän olla niittunsa kaunistuksena. Mutta myös nuoren hongan juurella kasvoi puu, waan se oli pieni koivahainen. Se kasvoi nuoren hongan suojaassa foreaksi puuksi. Maailma kiitti sen leheviä oksia, waan paras kaikista oli toki, että hän Pohjan tylniltä tuulilta ja päivän polttawalta helteeltä suojeltuna sai kaswaa nuoren hongan turwisia; mutta onni vaihtelee — wanha honka oli ylpeä, hän ei kärsinyt köyhää koivua, waan sanoi: Tuo koivu, miksi se meidän turwisiamme kaswaa? se ei meihin kuulu, me olemme honkia, ja hän wain koiwurenttu, en minä häntä kärsi, istutettakoon hän muitten koiwujen joukkoon.“

Nuori honka rawisteli kaunista latwaansa sanoen: Isäni! Minä ja koivu olemme yhdessä kaswaneet, jos koivu rewitään pois, silloin minunkin juureni loukkaantuwat, enkä jaksa elää, jollen koiwuani suojella saa, ja jos minä kuolen, niin on

sinunkin sydämmes kovan wamman saanut, ja pian sinun korkea latwas kaatuu. Anna siis, o Isä! meidän rauhasa elää yhdessä.

„Minun satuni on nyt loppunut“, sanoi Ehyli, „sillä satu ei kerro, mitä wanha honka vastasi“.

Hän nousi kiweltä ja meni taas etäämmälle istumaan. Talkoo-wäki oli ääneti, ikään kuin he olisivat odottaneet Niemen ukon lausuntoa, sillä he olivat kaikin kyllä hymärtäneet sadun merkityksen, mutta ukon muoto oli synkkä, ja hän sanoi:

„Huono satu tuo. Juodaan nyt kahwia ja lopetetaan sitte leikkuu“.

Kahwia juotua hiottiin sirpit ja mentiin taas pellole. Pian olivat terävät sirpit kaataneet loppun wiljaa, ja Mikki sekä Ehyli olivat ensiksi sarran päässä. Tästä ei Niemi joutunut paremmalle tuulelle, waan synkkänä läksi hän wäkensä kanssa Niemen komeaan tupaan, jossa pitkillä pöydillä kuffuraiset ruoka-astiat höyrysiwät ja haarikoissa waah-toeli wäkewä olut. Ukko meni itse istumaan pöydän päähän, ja muut sowitzelivat itsiänsä sitte wähitellen pöydän ympärille. Pian mataleni kuffura ruoka-astioista ja wäheni olut haarikoista, joita toki aina wälimiten tähtettiin.

Nuo'alta päästyä, otti wiulun-soittaja wiulunsa, laski sen leukanja alle wirittääksensä sitä, eikä pitkä aika kulunutkaan, ennenkuin polskan iloiset säweleet kutsuivat nuoria tanssimaan. Ei tuntenut nuoret, että olivat raskaassa työssä päivän olleet, he tanssivat main illan loppuun asti eiwätkä huomanneet että yö jo joutui ennenkuin wanhemmat muistuttivat että oli aika kotia palata.

VI.

Röyri-marckkinoilla.

Marraskuun ensi päivän aamuna löy kello vasta kolme kraatari-tädin huoneessa, kun Ehyli jo oli vaatteissa. Hän meni ulos, aukasi ala-luhdin oven ja otti sieltä leipää, juustoa ja voita, nämät laski hän vähäiseen wakkaseen, meni sitte yli-luhtiin, jossa hänen vaatteensa olivat, ja otti arkustansa ison walkoisen willa-huiwin, jossa oli puna-kukillinen reunuus; tämä oli hänen paras huiwinsa, ja paras oli nyt päähän pantawa, sillä tänään oli Kockolassa Röyrimarckkinat. Näistä marckkinoista eivät annat ole tietäneet, mutta kaikki Kockolan lähipitäjät kyllä niistä tietävät, sillä silloin menee kaikki nuori wäki marckkinoille, ja sinne oli nyt Ehylikin menemä. Kuuselan Kaisu oli luvannut, että Ehyli pääsisi heidän hewosellansa marckkinoille.

Ehyli lufitsi nyt luhdin oven ja meni tupaan; siellä hän pani willahuiwin päähänsä ja pisti sen leuan alta neulalla kiini, mutta päät ne sitoi hän wyötäröille. Nyt oli hän walmis lähtemään ja meni, sanoen jää-hywäiset äitillensä, owesta ulos.

Syysy ja talwi taisteli ulkona, sillä lunta tuli ehtimiseen; Kuuselan wanhat kuusetkin olivat walfoisena lumesta, mutta eipä Ehyli ilmasta huolinut, iloisena, punaposkisena riensi hän wain eteenpäin, kunnes joutui Kuuselaan. Täällä oli jo hewonen waljaissa, ja nyt istui Kaisu sekä Ehyli rattahtalle. Kuuselan renki Jaakko, joka oli ajajana,

istui heidän syliinsä, ja piika sai vielä sijan istuimen takana. Näin läksivät he nyt markkinoille. Hitaasti kului matka, sillä lumi istui pöyriin kiini niin ett'ei hewonen jaksanut juosta, mutta matka kului toki; ei ollut enään pitkä Rokkolaan, jopa nähti patroona Roos'in kiwi-muurin fatto, jopa jokoko kaupunkifin. Zaakko huimasi wähän piiskalla hewosta ja pian joutuivat he kaupunkiin.

Raupungissa oli wilkas wäen liike. Maa-miehillä ei ollut paljo myytywää tawaraa, mutta kaupapapudeissa kulki edes takaisin nuoria tyttöjä ja poikia; he kun nyt oliwat saaneet vuosipalkkansa, tahtoivat ostaa mitä millekin mieluisista oli. Misuleiwän myyjiä istuskeli myös joukottain torin syrjällä, ja näitten ympärille kokoontui myös paljo ostajia.

Niemen Mikkin oli markkinoilla, mutta hän käweli wain kädet taskuissa pitkin katuja, katsellen ympärillensä, ikään kuin olisi hän jotakuta hakenut. Muutaman hetken kuluttua oli hän löytänytkin mitä haki, sillä nyt kulki Ehyli hänen siwullansa. Mikki pyysi Ehyliä tulemaan kanssansa kaupapuotiin, mutta Ehyli piti wähän vastaan, waan wihdoin meni hän toki.

„Walitse nyt, Ehyli, silkkihuimi itsellesi“, sanoi Mikki, „minä ostan sinulle semmoisen, jota parahiten haluat“.

Ehyli ujosteli wähän, mutta walitsi toki wihdoin yhden, josta Mikki maksoi 20 markkaa. Sitte kulkiwat he taas yhdessä pitkin katuja. Ehylin posket punoittiwat, ja hänen silmänsä loistiwat ilosta, kun hän kulki pitäen kädessänsä paperi-kääröä, jossa oli

Mikin antama silkki. Hän oli niin kaunis, että kaikki, jotka hänen siwutensa kulkiwat, katseliwat häntä, josta syystä hänen poskensa vielä enemmän punastuiwat. Wähän matkaa siitä, missä Mikki ja Ehyli kulki, tuli heitä vastaan kaffi nuorta miestä, he läheniwät, ja toinen huusi:

„Hör du slicko der! Å du swenskt?“ (Kuuletko tyttö siellä! Oletko ruotsalainen?)

„Ole sinä wai, wenskalainen“, wastasi Mikki, „taikka mene pois wenskas kanssa“.

Näin wastattuaan meni hän Ehylin kanssa ruotsalaisten miesten siwutse, mutta miehet kääntyiwät takaisin, ja toinen sanoi taas:

„No ä he en stihni grannan slicko ti wara finn-slicko“ (Kyllä tuo on hywin korea tyttö suomalaiseksi tytöksi.) Näin sanottuaan alkoi hän suomea puhumaan, koska hän tätäkin osasi. Hän oli Kockolan pitäjästä, ja siellä kyllä suomeakin osataan.

Mikki wei Ehylin nisu-leiwän myhjän luo ja osti hänelle rinkilöitä. Kockolainen tahtoi myös ostaa hänelle makeisia, mutta Ehyli ei ottanut vastaan. Kockolainen kyseli, mistä Ehyli oli, ja Ehyli wastasi: „Siitä ei saa selwää“. Mutta sittemmin kysyi Kockolainen vielä eräältä akalta, joka vähän aikaa Ehylin kanssa jutteli:

„Kuka tuo tyttö oli, jonka kanssa puhuitte?“

„Ettkö häntä tunne?“ wastasi akka, „se on Ruuselan Kukka, kaikkein kauniin tyttö näillä paikoin ja Niemen pojan morsian, waikka ei Mikki sentään häntä saa, sillä isä on sen niin päähänsä pannut, ja mitä hän kerran määrää, sitä ei kukaan munta“. Tämän wastauksen kuultuaan läksi Kock-

kolainen pois, hän ei joutanut enempää kuulla. Hän oli kyllä usiasti kuullut puhuttavan Kuuselasta että se oli warakas talo, ja päätti akan puheesta, että Ehyli oli Kuuselan tytär, ja ett'ei Kuusela Mikille antaisi tyttärtään.

Nyt meni hän mielihyvänsä kotteeriinsa, katsele pöydällä olemaan peiliin — olipa hänen waa-lean-keltaiset hiuksensa kauniit, kähäräiset, ja hän itse — noh kylläpä hän warsin hywin sopisi Kuuselan Kufalle. Hän meni taas ulos, käweli pitkin katuja, ja hywä onnensa saattoi niin, että hän juuri ennätti erään kauppa-puodin portaitten wiereen, kun Ehyli tuli puodin owesta ulos. Nyt pyysi hän „Kuuselan Kufkaa“ torille kahwia juomaan, sillä siellä oli kahwin myyjiä. Ehyli punastui, kun tunsi nimensä, jolla häntä kylän kessän mainittiin, ja wastasi:

„Kiitoksia wain, mutta ei minua nyt haluta makeat kahwit eikä makeat kielet, minun on kiiru pois, sillä me lähdemme heti kotia“. Näin sanoen meni Ehyli kotteeriinsa, josta hän wähän ajan kuluttua kumppaniensa seurassa läksi kotia.

Kuukausia oli kulunut siitä, kuin Köyri-markeinoilla oltiin. Ne olivat jo warsin unhottuneetkin, kun yhtenä kauniina pyhä-iltana ison kellon ääni kuului Kuuselan mäellä. Kaksi nuorta miestä astui re'estä; he sitoivat hewosensa portin pieleen, panivat heiniä eteen ja menivät Kuuselan asuin-tupaa kohti. Kuusela wiritti kynttilän, tuli wieraitansa vastaan ja sanoi, kun ei hän näitä tuntenut:

„Hywää iltaa! mistä kaukaa ollaan?“

„Kokkolasta”, janoi toinen näistä.

„Wai niin”, vastasi Kuusela, „käykääte istumaan. Mitä nyt Kokkolasta kuuluu?”

„Hyvä wain”, janoi Kokkolainen.

„Ohtäpä toki puuttuu”, wirkoi kumppani naurah-
taen „paras puhua suoraan asiansa. Tällä on ta-
lot ja tawat, mutta emäntä taloon tarvittaisiin”.

Kokkolainen hymyili, yskähti vähäisen ja lausui
sitte: „Niin, minulla on hyvä talo ja tawaraa kyllä,
waan talo emännättä on kuin suuri karja paimenetta,
ja mies waimotta on kuin päiwä auringotta. Senpä
tähdän minäkin nyt olen parhaaksi nähnyt hakea it-
selleni morsianta. Minä näin tyttärenne Köyri-
marffinoilla ja mielistyin häneen niin, että nyt olen
tullut tänne, pyytääkseni häntä waimokseni. Tämä
kumppanini kyllä tuntee, että en minä tyttärtänne
huonoon taloon pyhdä wiedä, sillä minulla on hyvä
talo. Karjaa ei tarwitse laitumelle kauas kuljettaa,
sillä laidun on heti talon wieressä, ja hyvä onkin,
että eläimet sarwista saakka heinässä käyvät”.

„Kylläpä kuuluu kaikki hywinpäin olewan, mutta
en tahdo vielä mitään päättää, ennenkuin kuulen
mitä tyttäreni vastaa”. Näin sanoen meni Kuusela
tuwasta pois, aukasi porstuan-peräisen kamarin
owen ja huusi: „Kaisa! täällä on wieraita, tuo
olutta”. Kuusela meni taas wieraittensa luo, mutta
Kaisa, joka heti arwasi, mitä asiaa wierailla oli,
katsoi ensin peiliin, silitti walkoiset hiuksensa ja juoksi
sitte kellariin, jossa hän thynnyristä laski waahtoawaa
olutta haarikkaan. Olut-haarikka kädessä riensi hän
nyt tupaan päin, mutta portahilla oli Ehyli häntä
vastassa.

„Käwin sinua hakemassa meille”, sanoi Ehyli, „waan kuulin, että teillä on wieraita, et nyt taida tullakkaan”.

„Odota vähäisen, kohta tulen sanomaan, tulenko wai enkö”, wastasi Kaisu ja riensi sisälle.

Tupaan tultuansa meni hän, punastuen korwiin saakka, wieraille olutta tarjoamaan, waan nuoret miehet katselivat toistansa, kummastus oli selwästi nähtävänä heidän kaswoisjansa, mutta he joivat olutta, jota Kaisu tarjosi, ja lehuivat sitä, waan kun Kuusela alkoi tyttärellensä selwittää, mitä asiaa wieraillla oli, niin silloin hätäyntyi Koffolainen ja nousi istualta sanoen:

„Älkäästä vielä puhuko, minun täytyy mennä katsomaan, seisooko hewoseni, se on hywin irstainen”.

Kuusela katseli vähän pitkään wierastansa, mutta samalla tämä jo puikahti ulos owesta ja riensi pihalle ajatellen: „Mitä tämä merkitsee? tuossa tytöskä ei ole rahtuakaan sen Kuuselan Kulan näköä, jonka minä marffinoilla näin, ja täälläpä piti oleman ainoastaan yksi tytär”. — Koffolainen meni nyt hewosensa luo, waan samassa näki hän Ehylin, joka seisoi portilla kuun walossa. Hän tunsi heti tytön ja ajatteli:

„Ahhaa: täällä tahdotaan ensin naittaa pois ru-mempaa tytärtä, mutta ei siitä, ukko, mitään tule”. Nyt meni hän Ehylin luokse sanoen:

„Hywää iltaa Kuuselan kaunis Kukka! Sinun tähtesi olen minä tänne tullut. En tietänyt isälläsi olewan kaksi tytärtä, jonka wuoksi wain puhuin että omakseni tahtoisin hänen tyttärensä, mutta häm-

mästykseni oli suuri, kun sinun siastasi sain nähdä tyttön, joka ei ollut vähänkään näköisesi, mutta —”.

Ehyli keskeytti hänen puheensa sanoen: „Kuusella ei ole muuta tyttärtä kuin Kaisu. Te olette varsin pettynyt kailin tavoin, sillä minua ette suinkaan tahdo, kun kuulette, että minun kotonani on Kuuselan maalla oleva matala mökki, jossa ei muuta hopeata näy kuin kuun hopeinen valo, eikä muuta kultaakaan, kuin auringon kultainen loiste“.

Nytpä meidän Korkkolainen tuli kovaan pulaan, hän oli joutunut yhdestä pahasta toiseen. Hän siilitti hevostansa, sanoen: „Niin, kyllä sen näen, Rusko parha, että et sinä täältä emäntää saa wiedä. Kaisusta en huoli, ja Kuuselan Kukka minun hylkää; hullu, että tänne tulinkaan!“

„Kyllä se tosi on, että en teistä huoli, mutta, totta puhuen, ette tekään huoli Kuuselan köyhästä kufasta, vaan se olematon, se rikas, josta haaveksitte, se olisi kelwannut“.

Korkkolainen katseli Ehyliä. Hän näki edessänsä neiden niin kauniin ja suloisin, jommoista harvoin näkee, ja sanoi nyt sydämmeestä: „Tyttö! minä tahdon sinun omakseni, vaikka olisit köyhempi, kuin oletkaan. Minä hain rikasta Kuuselan tyttärtä, se on tosi, mutta nyt antaisin osan rikkaudestani, jos sinun omakseni saisin“.

Ehyli hymyili surullisesti, vastaten: „Puhuuko suunne mitä sydämmenne ajattelee, sitä en tiedä, mutta omaksenne en saata tulla“. Sitte sanoi hän hyvästi eikä odottanut enään Kaisua, vaan läksi kotia.

Korkkolainen näytti vähän ala-kuluiselta, mutta nyt rohkaisti hän mieltensä, ikään kuin olisi mielti-

misensä joutunut päätökseen. Hän meni taas tu-
paan. Kaisu oli mennyt tuwasta pois, sillä toi-
nen wieras oli heti Koffolaisen mentyä sanonut:
„Ei tämä se tytär ole, jota kumppanini omaksensa
tahtoo, eikö täällä toista ole?“ Waan kuultuansa,
että ei toista tytärtä ollutkaan, sanoi hän taas:
„Muistaakseni kumppanini häntä nimitti Kuuselan
Kukaksi“.

„Se oli Pyhli!“ huudahki Kaisu ja hiipi sitte pois
tuwasta, mutta nyt tuli Koffolainen sisälle. Itkään
kuin takka putosi hänen sydämmestään, kun hän näki,
että Kaisu oli poissa, ja hän sanoi:

„Suokaatte anteeksi, isäntä hywä, että nyt tah-
don puhua suuni puhtaaksi. Sen tytön, jota mor-
siamiekseni hain, tapasin minä tuolla ulkona, mutta
hän ei ollutkaan, niinkuin luulin, teidän tyttärenne“.

„Kyllä me jo tiedämme kaikki“, wastasi Kuusela,
„enkä tiedä parempaa neuwoa antaa, kuin että toiste
jo edeltäpäin hankitte itsellenne tarkempia tietoja
siitä, jota morsiamieksenne pyytää ai'otte“.

Tämän lausuttuansa sanoi hän jää-hywäiset wie-
raillensa, jotka eivät mitään niin toiwoneet, kuin
että heti pääsivät pois Kuuselan tienoilta. Pian
istuiwat he re'essä. Koffolainen huimasi piiskalla
hemostansa, ja hywää kyytiä läksiwät he pois. Wä-
hän aikaa vielä kuului ison kellon ääni, waan aina
etäämmälle joutui se ja taukosi viimein wallan.

VII.

Surmasalmella.

Talvi oli ollut, kewät mennyt, kesä oli loppu-
maisillansa, sillä nyt oli Elokuun ensi päivä. Kraa-
tari-tädin huoneessa istui Pyhli kangas-puitten lau-
dalla, waan sukula lepäsi, sillä kutoja istui sywissä
mietteisä, nojaten päätänsä kättänsä vastaan; wi-
hdoin puhkesi hän puhumaan sanoen:

„Di äitini! Tänä päivänä lupasi Mikki isäl-
lensä sanoa, että hän on päättänyt ottaa minun
waimokseni, waan kowin pelkään, ett'ei ukko siihen
päättökseen suostu. Kumma ukko, että hän toki löy-
hyyteni tähden minua noin wihaa, mutta waikka
emme toisiamme saisikkaan, niin rakastan kuitenkin
aina Mikkiä. Kyllä Mikki sanoi minulle, että emme
tarwitse hänen isänsä tawaroita, koska meillä on
woimia ja taidamme työtä tehdä. „Isä saa yksin
jäädä taloonsa, ja me saatamme itselkin kodon it-
selle „me walmistaa“, näin sanoi Mikki“.

„Mutta sen huoneen nurkkakivet eiwät lujana
seiso, eikä onni siinä kodossa asu, jossa ei ole isän
siunausta. Paljon, lapseni, pidän minä Mikistä,
ja rakasta sinä häntä waikka elämäsi loppuun asti,
sillä hän sen ansaitsee, waan waimoksi hänelle et
saa mennä, jos ei Niemen ukko teille siunaustansa
anna“.

„Ei, äitini, sitä en teekkään. Ukon wiha olisi
aina kalwaawana matona, polttawana tulena mi-
nun rinnassani. Mutta nyt on kello jo kuusi, mi-

nun tähtyy mennä Surmasalmelle, sillä Mikki käski minun tulla sinne kuulemaan häneltä, mitä ukko on vastannut."

"Mene, lapseni, ja muista, että jossa ei ole vanhempain siunausta, siinä ei ole Jumalan siunausta."

Lyhyt pyyhkieli silmiänsä wyöliinallaan ja läksi surullisena Surmasalmelle päin.

Miehen vieras-tuvassa kulki Mikki edestakaisin laattialla, hänen otsansa oli tuskan hiesmä, ja puoliääneensä sanoi hän: "Ei, tästä pitää loppu tuleman. Mikä oikeus on isälläni estää minua naimasta sitä, jota rakastan, ja olisinko minä mies, jos antaisin hänen itseäni estää. Hän sanoo, että hän koko elin-aikansa on työtä tehnyt, nähdäksensä minua kerran rikkaampana ja mahtavampana kuin kenenkään muun. Kumma isä! erinlainen muista olet aina ollut ja niinpä on sinun rakkautesikin. Minä tiedän, että hän antaisi henkensäkin, jos sillä saisi minun onnelliseksi mielensä mukaan, mutta kun minun onneni ei nyt osaa olla sitä laatua, kuin hän on toivonut, niin on hän kova ja kylmä, kuin jää". Mikki katsoi kelloansa, se oli jo kuusi. "Lyhyt minua jo odottaa", ajatteli Mikki ja nyt läksi hänkin Surmasalmelle.

Lyhyt oli jo ennen siellä ja kun Mikki tuli, näki hän heti sulhonsa wakarasta muodosta, ett'ei hänellä iloisia uutisia ollut, ja lausui: "Minä näen ett'ei isäsi ole pyhntöösi suostunut".

"Ei ole", vastasi Mikki synkästi, "mutta vähäpä tästä, meillä on terweet ja woimalliset kädet, me pidämme häät äitisi luona ja rupeamme lampuodiksi. Me lähdemme kauas täältä pohjois-Hä-

meesen ja olemme siellä fiksi, kuin isäni wiha lauh-
tuu, ja —“.

„Mutta sitä saatte odottaa“, keskeytti heitä Nie-
men ukon ääni. Jos olisi jalama kaatanut puun
heidän jalkainsa eteen, olisivat vähemmän hämmäs-
tyneet, kuin nyt, jolloin ukko näin äkki-arvaamatta
ilmestyi heidän keskellensä. Pyyhi tointui toki en-
fiksi tästä hämmästyksestä; hän riensi ukon luo ja
hänen sini-silmänsä olivat kesä-taiwasta suloisem-
mat, kun hän sanoi:

„Di sulhoni isä! miksi minua wihaatte! Minä
tahtoisin ja taitaisin teitä rakastaa niin, kuin lapsi
isäänsä, waan te wihaatte minua minun köyhyyteni
tähden, ja kuitenkin on köyhyys, niinkuin rikkaus-
kin, Jumalalta“.

„En minä sinua wihaa, waan poikaani et saa,
muista se!“ ärjäsi Niemi, mutta nyt oli Mikkin
taas tointunut ja sanoi:

„Minun pitää hänen olla niin totta, kuin tässä
olen. Minä olen mies ja pidän sanani, minä olen
luwannut hänen waimokseni ottaa“.

„Mikki! Kuinka uskallat sinä minun kuulteni
noin puhua“, huudahti Niemi, „oletko raiwossa
poika?“

„Minulla on luja ja wakawa luonto“, wastasi
Mikki, „sen olen minä perinyt isältääni, ja sem-
moinen luonto onkin miehen kunnia“.

Käneti katseli Niemi soreaa poikaansa, ja hänen
silmissänsä näkyi jotain kimmeltävän. Hunki kimmel-
tää, kun auringon säteet sitä sulattaa, mutta au-
rinko wetäyntyhy pilvien taakse, ja hunki jäätyhy taas
kovaaksi, kylmäksi jääksi. Niin oli myös Niemen

ufon. Hetkeksi wain oli hänen kowa sydämmensä pehmennyt, ja samassa oli hän taas kylmä, jäykkä, niinkuin ennenkin. Hän lausui nyt kowalla äänellä: „Pois saat mennä talostani, et ähyriäkään perinnöksi saa etkä myös isällistä siunaustani, minulla ei enään poikaa ole“.

„Jääkääte siis hyvästi!“ wastasi Mikki kolkosti, mutta Ehyli, joka ääneti oli kuunnellut isän ja pojan keskustelua, lausui nyt:

„Ei, Mikki! minun tähteni ei sinun pidä isääsi jättämän. Sinua tahdon minä aina, aina rakastaa, waan omaksesi en taida tulla, sillä meillä ei onnea saattaisi olla, isäsi wiha sen tuhaksi polttaisi“.

„Ehyli!“ sanoi Mikki, „tahdotko sinäkin minua hylätä? eikö sinä ole tyllä, että isäni on minun hyljännyt“.

„Minä en sinua hylkää, mutta omaksesi en tule ennenkuin isäsi meille siunauksensa antaa“, wastasi Ehyli.

Mikki muuttui kalpeata kalpeanimaksi, ja lamalalta kuului hänen äänensä, kun hän huudahti: „Hoho! Semmoisiaako naiset owatkin, ja minä, hupsu, joka sinua luulin paremmaksi. Kyllä ymmärrän — kun minäkin olen köyhä, niin en enään kelpaa — siinäkö sinun rakkautesi sitte olisin? — Isäni, minä tahdon teitä seurata, teillä löytyy toki rakkautta waikka se on kummallinen“.

„Mikki!“ sanoi Ehyli, „älä tuomitse minua, sillä minä rakastan sinua, mutta äitiniäkään ei minua antaisi sinulle, koska se awioliitto, jota isän kirous seuraa, ei saata olla Sumalalta“.

„Niin, hän ei antaisi, kun en enään ole talon

isännäksi tulewa. Hyvästi wain, Ehyli, ei minulla enään morsianta ole". Näin sanoen aivoi Mikki isänsä seurassa lähteä kotia. Hän oli nyt wakuutettu siitä, että Ehyli oli enemmän rakastanut tawaroita, kuin sulhoansa, ja Ehylin arwo halpeni hänen mielestänsä niin, että hän luuli saattawansa hänen unhottaa; mutta Ehyli raukka — hän seiso i toiwotonna, tätä ei hän odottanut. Haikeasti huusi hän vielä Mikin perään:

"Di Mikki! unohda minua, waan älä luule minusta sitä, että tawarain tähden sinun morsiamesi olin".

Mikki ei häntä tahtonut kuulla, hän oli mielestänsä kowin loukattu. Ehyli wäänsi tuskissaan käsiänsä, hänen päätänsä poltti, hänen ruumiinsa wappi, ja hän riensi kotiapäin, mutta jouduttuansa kapealle pölkky-sillalle, joka wei Surmasalmen ylitse, ei hän muistanut niin warowainen olla, kuin tarwes olisi ollut, waan hoipertui, ja samassa kuului loiskahdus salmesta; se ennätti vielä Mikin kowille, ja nuolen nopeudella oli Mikki rannalla, mistä loiske kuului. Hän näki vielä weden päällä Ehylin palmikoista toisen, mutta samassa katosi se, waan Mikki oli myös heti salmessa. Hän osasi sukeltaa weden alle, ja sen hän nytkin teki.

Miemen ukko, joka tuli Mikin perässä, peljästy i kowasti nähdesjensä, miten poikansa katosi weden alle. Hän luuli Mikin itsensä hukuttaneen ja juosta hoiperoitti Kuuselaan päin hakemaan ihmisiä apuun, waan tiellä kohtasi hän kraatari-tädin, joka, lewotonna siitä että tyttärensä wiipyi, oli aikonut lähteä häntä hakemaan.

Niemen ukko tarttui tädin käsi-warssiin kiinni, huutaen kowasti: „Tyttäresi on Surmasalmessa, ja minun poikani meni perästä. Kuule! minun Mikkini uppountui, joutu auttamaan!“ Sitte meni hän taas kiiruusti Kuuselaan päin, jättäen kraatari-tädin, joka peljästyksestä oli nupumaisillansa, mutta äitin rakkaus piti hänen toki pystöissä, ja hän riensi Surmasalmelle, waan ennen, kuin hän sinne joutui, kuuli hän krapshduksen metsässä; hän katsoi sinne päin ja näki tyttärensä makaawan nurmikolla lehewän leppä-puun suojassa ja Mikin, joka häntä siinä wirwoitteli. Äiti riensi heidän luoksensa. Tämä hetki oli kowa, waan kowemman sanoman oli jo Niemen ukko hänelle antanut, kun sanoi heidän olewan salmen syvyydessä; nyt näki hän toki lapsensa maan päällä, ja tämä lapsi hengitti vielä.

Ehyli makasi nurmella ikään kuin kuollut, waan yht'äkkiä aivasti hän, ja wettä purskahti vielä suusta, sitte aukasi hän silmänsä ja sanoi, nähthänsä Mikin, surullisella äänellä: „Sinun olisit, waikka olisit kerjäläinen, mutta isäsi kirkous ei anna minun omaksesi tulla“, — samassa näki Ehyli äitinsä, ja silloin näkyi hän ikään kuin miettivän, misjä hän oli. Hän nousi istualle, mutta nyt kuului Niemen ukon ääni sekä muita ääniä, sillä ukko oli Kuuselasta saanut wäkeä kookoon. Ehyli pyysi nyt tustaantuneella äänellä:

„Di auttakaatte minua kotia! Wiekäätte minua toista polkkua, en tahdo nähdä noita“.

Hän nousi ylös ja pääsi äitinsä sekä Mikin avulla kotia, waan silloin olivat hänen woimansa loppuneet. Hän laskeettiin wuoteelle, ja äiti meni hä-

nelle ottamaan kiviä vaatteita sanoen Mikille: „Mene sinä Surmasalmelle sanomaa viemään, ett'eivät suotta rupea hukkuneita hakemaan, ja mene sitte sinäkin kiviä vaatteita ottamaan päällesi. Tule tofi pian takaisin“, lisäsi hän vielä, vähän kowakkaalla äänellä, „sillä sinulta tahdon kuulla, miten kailki tämä on tapahtunut, koska näen, että lapseni ei puhua jaksaa“.

Mikki riensi Surmasalmelle; siellä oli miehiä ja waimoja hukkuneita hakemassa, waan nähdesään Mikkiä kirkasivat he hämmästyksestä, kun eivät olleet warmat siitä, oliko hän aawe wai ihminen, mutta Mikki sanoi: „Älkääte suotta salmessa mellastako, Uhyli on kotonansa hywässä korjuussa, ja tässä olen minä, niinkuin näette“.

Nyt kun näkiwät, että Mikki todellakin oli eläwä ihminen, juoksiwät kailin hänen tykönsä, ja kyselmiä ikään kuin sateli jokaisen huulilta, mutta Mikki wastasi: „Uhyli putosi pölkky-sillalta“. Muuta hän ei nyt asiasta puhua joutanut, koska hän oli niin märkä, että hänen täytyi rientää kotia vaatteita muuttamaan, ja kääntyen Niemen puoleen sanoi hän: „Isäni! menkäämme kotia, että minä kiviä vaatteita päälleni saan“.

Niemi meni poikansa kanssa; hänen muotonsa oli synkä eikä wartalonsa niin komealta näyttänyt kuin ennen, sillä ukko oli tämän päivän mielenliikutuksesta aiwan woimattomaksi tullut.

Ihmiset, jotka Surmasalmelle oliwat apuun rientäneet, meniwät nyt kulin taas kotiansa, waan paljo oli heillä puhumista; he arweliwat sinne tänne eiwätkä tofi selwälle saaneet, mitä salmella tapahtu-

nut oli. Että Mikki Pyylin kuolemasta oli pelastanut, sen he tiesivät, mutta miten Niemen ukko sinne oli tullut — siitä nyt kävi kummio huhuja, sillä ukko vihosi Pyyliä — kuka tiesi oli hän nähäisyt Pyylin alas sillalta — vai oliko Pyyli itse tahtonut surmata itseänsä? — Näin nyt tuumattiin, waan asian oikeaa laitaa ei kukaan arwannut eikä tahtonut arvata.

Tietämättä mitään kaikista näistä huhuista makasi Pyyli vuoteellansa äitinsä huoneessa. Ruusut olivat pois ja hänen poskiltansa, hän oli valkoinen kuin kuolemaan nukkunut, waan hiljainen hengähdys ilmoitti toki, että ei kuolema vielä ollut häntä ennättänyt, hän wain makasi horroksissa, mutta wihdoin aukasi hän silmänsä ja katseli wähäisen huoneen ympäri, ikään kuin olisi hän laipailut ketään, waan kun ei laiwattua nähnyt, nousi hän istualle vuoteellensa, lausuen:

„Rakas äitini! Jos Jumala tahtoo minun pois täältä maailmasta, niin tahdon minä halusta lähteä. Minä olen warma siitä, että hän minulle antaa sijan taiwaassansa, sillä Kristuksen weri puhdistaa minun kaikista synneistäni. Rakas äitini! et usko, kuinka tyhjältä maailma tuntuu minusta, sillä Mikki halveksii minua“. Sitte puhui hän vielä kaikki, mitä Surmasalmella oli tapahtunut, ja viimein sanoi hän: „Kun onnetoinna salmen yli lähtäwälle jouduin, musteni maailma filmäini edessä, minä hoiperruin enkä sitte tietänyt mitään, ennenkuin siellä ledolla filmäni aukaisin ja näin teitä — ja näin, että Mikki oli se, joka minun waarasta oli pelastanut; mutta sen olisi Mikki tehnyt kenelle

hywänsä, jonka hän vaarassa olisi nähnyt — äitini! se minua raskaasti painaa, että Mikki luulee minun häntä tavarain tähden rakastaneen“.

„Ei lapseni!“ vastasi Kraatarin-täti, „ei Mikki saata niin luulla, hän on äffinäinen, vaan kun hän joutuu asiaa oikein tyyneellä mielin miettimään, on hän kyllä huomaawa sinulle wäärin tehneensä; siitä olen minä wakuutettu. Minä olen jo tähän ikääni jotain nähnyt ja tunnen nuorten mielet“.

„Di äiti! jospa minä hänen huuliltansa kuulisin ett’ei hän usko niin, kuin hän sanoo, silloin olisi minulla rauha“.

Ehyli oli puhunut, vaan voimansa loppuivat; hän kaatui taas wuoteellen, silmät waijuivat kiini, hän oli kalpea, vaan toki kaunis, suloinen, kuin kewäällä walkoinen wilu-lukka.

Näin makasi Ehyli hiljaa hengittäen, kun Mikki tuli sisälle. Mikki katseli Ehyliä silmillä, joissa sywä murhe kumautui. Hän katseli wähän aikaa, vaan sitte tämä wahwa nuorukainen puhkesi katkeeraan itkuun, ja ennenkuin kraatari-täti joutui häntä estämään, oli hän tarttunut Ehylin käteen, huutaen:

„Ehyli! herää toki, katso minä olen taas tykönsäsi“. Ehyli aukaisi silmänsä ja Mikki sanoi: „Anna anteeksi, Ehyli, että luulin wäärin sinusta. Minä tunsin sinun ja saatin toki epäillä; siinä tein kowin pahasti. Di Ehylini, anna minulle anteeksi!“

Ehyli ojensi kätensä sulhollensa, ja autuaallinen hymy näkyi hänen huulillansa; silloin äiti lausui: „Sumalan rauha olkoon teidän välillänne!“

VIII.

Muutto.

Muutamia päiviä oli kulunut sitte, kuin onnettomuus Surmasalmella tapahtui, mutta Ehyli oli jo varsin terve. Kun hänen sydämensä sai rauhan, niin hänen ruumiinsa voimattkin pian takaisin palasivat.

Nyt on lauantai-ilta ja Ehyli lakaisee puhtaaksi vähäistä ruoho-pihaa pyhän tuloksi. Ruusut kukoistavat taas hohkawana hänen poskillaansa, ja hän näyttää onnelliselta niinkuin ennenkin. Hän oli juuri ennättänyt pihan lakaista, kun näki sulhonsa tulewan. Ehyli laski pois luutansa ja meni iloisesti tervehtien Mikkiä vastaan; sitte istuivat he portahille, sillä ilta oli ihana. Aurinko laski kultaisen loisteensa Pohjanlahden tyhneelle pinnalle, ja ehtooskellon äänen kajahdus kuului kaukaa. Meidän nuoret kuuntelivat, waan kun kellojen ääni taufosi, sanoi Mikki wakarwasti: „Ehyli, wielä minä kysyn: tahdotko omakseni tulla?“

„Minä en sitä vastaan ole“, wastasi Ehyli, „jos äitini wain lupauksensa antaa, sillä sinunpa olenkin, koska sinä minun Jumalan avulla kuolemasta pelastit“.

„Mennään äitisi luo“, sanoi Mikki. „Minä wielä tänä iltana tahtoisin mennä kuulutusta ottamaan“. He meniwät sisälle, ja Mikki lausui: „Täti hywä! Ehyli on luvannut omakseni tulla, jos ei teillä mitään tätä vastaan ole, mutta siinä wäärin telisitte,

jos tätä vastaan olisitte, koska ette minussa tiedä mitään wifaa, joka Ehylin onnettomaksi saattaisi”.

„En tiedäkään, se on tosi”, vastasi täti, „enkä häntä kellekkään niin halusta antaisi, kuin sinulle, jollei isäsi olisi tätä naimista vastaan, waan sittekin olen minä nyt toiselle päälle tullut, sillä sinäpä olit minun lapseni pelastaja, kun hän kuoleman hädässä oli. Sinä olit Jumalan kädessä se wälitappale, joka tyttäreni elohon saatti. Olkoon hän siis sinun, ja minä annan teille siunaukseni monin-kertaisesti; ehkä äitin siunaukset saattaa johonkin määrään isän siunauksen palkita”.

Kiitollisilla sydämillä hyleilivät nuoret äitiänsä, ja Mikki lupasi vielä puhua isänsä kanssa. „Mutta”, sanoi hän, „jos isäni tekee niin taikka näin, tahdon toki tänä iltana mennä pappilaan kuulutusta ottamaan”.

Mikki ei nyt joutanut wiipyä morsiamensa luona, waan sanoi jää-hywäiset ja läksi kotia. Taajaan sytki Mikin sydän, kun hän astui isänsä huoneeseen, ja hänen äänensä wärähti, kun hän lausui: „Isäni, kaswattajani! viimeisen kerran tulen luoksesse pyytämään, että siunauksenne antaisitte Ehyville ja minulle. Miettikääte ja punnitkaatte asiaa, älkääte kieltäkö, sillä tänä iltana otan minä kuulutuksen ja viimeisen kerran olen teidän suostumustanne pyytävä. Katkeraa on jättää koto, jossa joka kuusi kuiskailee lapsuuteni ajoista, joka lintu liwertelee lapsuuteni leikkiloista; ja isäni! jokaiseen muistoon on aina yhdistetty kahden silmän suloinen katkanto — ne silmät owat Ehylin, ja hänen tähtensä jätän minä kotoni, jos sinä, isä, niin waadit, jos

ei sinun sydämmesi pehmene. Minä wien hänen kauas näiltä rannoilta tuonne pohjois-Hämeeseen, jossa hänen äitinsä serkkukin on“.

Ukko ei mitään puhunut; hänellä nähti oleman kova taistelu oman itsensä kanssa, waan wihdoin sanoi hän toki:

„Mitä sanonut olen, sen olen sanonut, ei pidä kenenkään sanoman Niemen ukosta, että hän on kuin wiiri, joka sinne tänne häälyy“.

„Eikä myöskään hänen pojastansa, että hän on funniatoin, huikentelewainen sanansa syöjä“, wastasi Mikki wakawasti ja jatkoi vielä: „Joka wäärin tekee, sen on aina paras sanaansa latua, waan jos minä sanani latuisin, silloin wasta wäärin tefisin“. Sitte otti hän taskustansa kullaron käteensä sanoen: „Tässä on rahat, jotka annoitte minulle kesän kalan-saaliista“.

„Mitä sinun on ollut, pitää oleman sinun, minä en sinulta mitään ota, etkä sinä minulta mitään saa — sen olen minä sanonut“.

Ukon ääni wapisi; sydämmessään olisi hän toivonut, että niitä rahoja, joita hän Mitille oli antanut, olisi ollut toista wertaa enemmän, waan nyt ei hän enään tahtonut niitä lisätä — sitä ei hänen yksi-päisyhtensä antanut myöden.

Mikki pisti kullaronsa takaisin taskuunsa; sitte sanoi hän sorretulla äänellä jää-hywäisensä ja meni.

Niemen ukko kulki edes takaisin kamarinsa laatiolla. Hänen omatuntonsa waati häntä sanojansa peräyttämään, mutta hän koetti sitä tyhdyttää, ajatellen itseksensä: „Zhmissetkin sanoisiwat, että Niemen täytyi toki wiimein myöntyä — waan sitä en

minä tee, en". Näin ajatteli Niemi, mutta Mikkiä ei oma-tunto waiwannut, eikä hän kowin surraksensa pannut, waikka hänen täytyi kotonsa jättää; hänellä oli nyt muutamia satoja markkoja, hywätaito ja thön-woima — siinäpä oli tawaraa kyllä nuorelle alkawalle, ja thytthwäisenä läksi hän kuulutusta ottamaan.

Pyhänä, jolloin nuori paris-kunta kirkossa kuulutettiin, ja Mikin sekä Pyhlin nimi mainittiin, silloin kirkko kohisi, sillä kaikilla oli jotain kuiskattawana toisillensa, koska ei lukaan tietänyt, että kuulutusta oli otettu. Että kirkko kohisi — se hywää merkitsi, sillä se pariskunta rikastuu, jota kuuluttaisissa kohina kirkossa nousee.

Pyhä-iltana tuli Pyhlin tuttavista monta kraatari-tädin huoneesen Pyhlille onnea toivottamaan. Muutamia waati sinne heidän uteliaisuutensa, koska tahtoivat kuulla, oliko Niemi nyt viimeinkin suostumuksensa antanut. Näitten joukossa oli Niemen Sannakin, waan hän ei muuta tietää saanut, kuin että Mikin ja Pyhlin piti muuttaman pois, ja kuultuansa Mikin lampuodiksi menewän, sanoi hän Pyhlille wähän ilwehtien: „Wai lampuodin emännäksi sinä nyt tuletkin, mutta liukas on lampuodin portin pieli“.

„Jos se on liukas, niin kyllä minä sannoitan“, wastasi Pyhli ja meni pois Sannan tyköä.

Sannan ei tehnyt mieli olla Kraatari-tädillä, kun oli saanut johonkin määrin uteliaisuutensa thydetyksi. Hän sanoi sentähden: „Ei, kyllä minun jo täytyy mennä kotia iltatoimiani tekemään“. Sitte kääntyi hän Mikkiin kysyen: „Koska sinä tulet kotia?“

Mikki ei tahtonut hänelle selwittää, ettei hän enään saattanut kotia tullaakaan, waan wastasi lyhyesti: „En tiedä“.

Sanna meni, ja vähitellen myös kaikki muut.

Kolme viikkoa oli kulunut siitä, kuin Mikki ja Ehyli kuulutettiin. Kraatari-tädin huoneessa oli joka nurkka ja pieli puhdas ja siisti, laattiassa oli riittittijä katajan-hakojia ja kuffakiehkuroita huoneen seinillä, mutta kauniin kukka tässä huoneessa oli Ehyli. Tämä ihana tyttö oli nyt morsius-puvussa. Hänen vaatteensa olivat mustat, joka olikin mukawaa hänen päänsä waatetuksen suhteen, sillä hänellä oli päässä killekullan kufista ja tierukoista tehty puolen kyhnärän korkuinen kruunu. Seweä walkoinen pitsi oli laskestettu kaulan ympärille, pitsin päälle oli sinne tänne pantu punaisia kuffia, ja punainen silkkihyma oli sidottuna wyötäröille.

Raaso eli se, joka morsianta waatettaa, oli nyt walmiiksi pakenut Ehylin. Nuori parisunta oli kirkossa wihittäwä. Pohjanmaalla usein tapahtuu, että morsius-pari Jumalan palveluksen jälkeen kirkossa wihitään. Wähäinen oli hääjoukko, joka kirkolle seurasi mahtawan Niemen poikaa ja hänen kaunista morsiantansa, mutta jos se oli vähäinen, niin sitä suurempi oli kansa, joka jäi kirkkoon katselemaan morsius-paria, sillä mies-muistiin ei ollut kukaan nähnyt näin kaunista paris-kuntaa.

Wihkimisen jälkeen läksi vähäinen hää-joukko taas Ehylin kotia, jossa päiwällinen oli heille walmistettuna. Näissä häissä ei tanssittu, sillä huone oli

wähäinen, eikä muutoinkaan morsius-pari oikein iloita saattanut, sillä he olivat nyt viimeisen päivän kotiseuduillaan; Ehyli oli tänä päivänä hyvästi jättävä kaikki tuttawansa. Se toki Ehyliä lohdutti, että hänen äitinsä oli heidän kanssaan tulewa. Kraatari-täti oli luvannut saattaa lapsiansa pohjois-Hämeessä asuwan serkkunsa tytö, sillä nuoret eivät hänen serkkunsa tunteneet. Heidän oli aikomus siellä asua siksi kuin Mikki pääsisi lampuodiksi.

Pohjanmaalla eivät talot yleensä ole suuret, siellä kufin itse hoitaa omaisuutensa, mutta Hämeessä usein talolliset lampuoteja pitävät, ja senpä wuoksi Mikkin sinne pyrki.

Hää-päiwä riensi loppuun, ja wieraat tulivat sanomaan jää-hyväisiänsä. Kaikki olivat he kowin liikutetut, kun meniwät pois. Wieraitten menthä istuivat Mikki ja Ehyli portahille, he tahtoivat vielä viimeisen kerran sieltä katsella ilta-auringon loistoa.

„Muistatko, Ehyli, vielä“, sanoi Mikki, „kuinka lasna ollessamme täältä katselimme, miten aurinko lewolle laski? Me olimme lapset, mutta jo silloinkin olimme onnelliset ainoastaan jolloin yhdesä saimme olla“.

„Muistan“, wastasi Ehyli, „ja mitä iloa minulla wain oli, sitä täytyi minun sinullekin ilmoittaa, muuten en saattanut tyhtywäinen olla. Nyt olemme aina yhdesä, ja toiwon, että saotamme onnellisiksi tulla, waikka jätämmekin lapsuutemme kodit“.

„Ja kerran, se toivo on minulla warma“, lausui Mikki, „me vielä tänne takaisin palajamme“.

Näin kuiskaeliwat nämät nuoret tämän viimeisen illan, waan toisen päivän aamun koittaessa oli kassi kuormaa walmiina pihalla. Kraatari-täti lutsitsi huoneensa omen, ja tämä vähäinen perhe läksi kotiseuduiltansa kauas pois onneansa hakemaan.

Kappaleen matkaa maantiestä oli vähäinen wuoren kukkula; siinä istui wanha mies, waan kun meidän matkustawaiset oliwat ohitse menneet, nousi ukko istualta ja läksi sywästi huokaten Niemelle päin.

IX.

Wanhus.

Wuosia menee, toisia tulee, ja ne katoawat taas. Mita joutuu, waan se ei kulu jälkiä jättämättä. „Wuosi wanhan wanhentaa, kassi lapsen kaswattaa“, sanoo sananlasku. Kuusi vuotta oli kulunut, sitte kuin Mikki nuoren waimonsa kanssa läksi Ruuselan rannoilta, ja aina vielä oli Kraatari-tädin owi lutsissa, se oli jo warsin ruostunutkin. Huoneen katolla kaswoiwat sammaleet, mutta pihlajat pihalla oliwat lehwät ja kauniit, niinkuin ennenkin. Vinut wiserteliwät iloisesti, sillä nyt oli Kesäkuun alku-puoli.

Wieno tuuli tuuwitteli Pohjanlahden aaltoja, ja vähäinen wene näkyi lainehilla liikkuvan. Miesnäinen wanha mies istui weneessä, hän souteli hiljaa rantaan päin. Rannalle tultuaan weti hän weneensä maalle. Weneestä otti hän ongen ja vähäisen kappasen, jossa oli kaloja, ja istahti sitte

nurmelle. Wanhus istui siinä waiti, ikään kuin sywiin mietteisin waipununna. Hänen hiuksensa oliwat warsin walkeiset, ja pitkä walkeinen parta rippui hänen rinnallensa. Ukko huokasi sywään, sanoen itsöksensä:

„Mitä olen minä? Olenko tottakin sama mies kuin ennen, jolloin Niemellä isäntänä olin? En olekkaan. — Minä olen kuin karsittu kuusi, kuin kuoritti koivu, olen kuin lahonnut puu. Kuinka sanoi Kraatari-tädin tyttö saduksansa? — „Silloin on sinunkin sydämmes kovan wauman saawa, ja sinun korkeat latwas kaatuu“. Niin se kaatuu“, lausui ukko ja nousi istualta. Samassa kuului ratasten jhrinä, se läheni, ja jopa tulikin rattaat pihaan. Kattahilta hyppäsi waimo, jonka Niemen ukko heti tunsi Kraatari-tädiksi, waan täti ei ukkoa tuntenut, sillä ukko oli wanhentunut tuntemattomaksi. Diokoinen selkä oli koukistunut, ruskeat hiukset oliwat jo walkeisiksi tulleet.

Kraatari-täti koetti wäöntää owensa luffua, waan se oli ruostunut ja kankea eikä tahtonut ar'eta. Niemen ukko katseli järklähtämättä tätiä siksi, että täti hänen huomasi. Sitte läheni hän kysyen: „Tunnettelo wielä minua“.

Täti katseli ukkoa ja sanoi sitte: „En tunne“.

„Niin“, wastasi ukko, „Murheet tuopi mustan muodon“, ei ole Niemen ukko enään sama kuin kuusi vuotta taka-perin“.

„Niemi!“ huudahti täti, „no miten nyt jaksatte? Enpä olisi tuntenut teitä!“

„Hm, menee päiwät, menee wuodetkin, waikka eiwät mene jälkiä jättämättä. Taloni paloi po-

roksi, enkä minä enään jaksanut sitä rakentaa, sillä wanhuus tuli ja nurkka-mieheni oli pois" — ukon ääni wäpisi wähän — „minä myin taloni, ja rahani tallensin minä huoneessani, mutta eräänä iltana, kun kotia tulin, oli huoneeni owi auki, ja rahat pois, muuten oli kaikki paikoillaan. Minä saan teki lohtuullisen muonan talosta, ett'ei minulla hätää ole“. Nämät viimeiset sanat sanoi ukko äänellä, jossa vielä wanha pöyhkeys ilmutui.

„Kylläpä teillä murheita kyllin onkin ollut“, wastasi täti. „Pojallanne sitä vastaan on kaikki ta- woin menestystä ollut. Hän pääsi ensin lampuo- diksi wähäiseen taloon, joka oli serkkuni oma, waan sitte sai hän wuokrata erään ewestin wirka-talon, jossa hän on hywin toimeen tullut. Siellä owat tahtoneet minuaikin wiipymään wuodesta wuoteen, mutta teki toki mieleni omaa pesäänikin vielä kat- sella. Kaksi kaunista lasta Mikillä on; nuorempi warsinkin on kaunis, sillä se on niin ympyräis- kaswoinen, kuin nisu-kakko. Niitä lapsia oikein ikäväni tulee, sillä aina he ympärilläni pyöri“.

Näin puhuttuaan meni täti taas tupaansa owen luttua wäöntämään, ja owi aukeni. Hän käski nyt ukkoakin sisälle, mutta tämä rawisti päätään, sa- noen, että hänen täytyi kotia lähteä. Ukko aikoi mennä, mutta Kraatari-täti huusi häntä vielä ta- kaisin, kysyen:

„Mitäs Kuuselasta kuuluu? Onko siellä vielä kaikki entisellään?“

„Kaisu on naitu hywään taloon, ja Kuusela on wanhentunut hänkin“, wastasi Niemi ja läksi sitte pois.

Kraatari-täti kummeksi Niemen ukon muuttamista. Hän ajatteli itsensä: „Maailma nuijii, vaan ukon sydäntä ei mitään nuija ole pehmittänyt ennenkuin vasta nyt, vanhuuden päiwinä — nyt wihdoinkin on nuija koskenut — mutta pelkään toki, että wieläkin wanhaa ylpeyttä ukossa asuu, koska ei hän tupaani tullut; hänellä oli kyllä aikaa — mihinkäpä hänen olisi kiirutta ollut? Tyhlistä hän ei puhunut, eikä hän pojastansalakaan olisi kysynyt, joll'en wain muuten olisi puhunut“.

Näin tuumasi täti korjatessaan kapineitansa huoneensa, mutta Niemen ukko kullu sywiin mietteisin waipununna metsä-polkua pitkin Niemelle päin.

Kotia tultuansa istahti ukko wuoteensa äärelle, sywä huokaus nousi hänen rinnastansa, ja hän lausui itsensä: „Otsin olen aina, aina yksin, tämä on oma syyni. Poikani olisi kyllä takaisin tullut, jos olisin tahtonut, mutta enkö silloin olisi alentanut itseäni, jos olisin käskenyt hänen takaisin, kun kerran olin ajanut hänen pois — se ei mihinkään olisi sopinut“. Hänen oma-tuntonsa luiskasi kyllä wälistä: „Joka ylpeää luontoansa on seurannut ja wäärin tehnyt, sen pitää myös, jos parannusta tehdä tahtoo, itseänsä nöyryyttämän“. — Nämät tunteet tutehutti hän toki pian ja ajatteli: „Minä lähden poikani luo; warmaankaan ei hän minua tunne eikä ikänä tietää saa, että entinen mahtawa Niemen ukko, hänen ylpeä isänsä, on ferjäläisenä tullut häntä katsomaan. Namu on ollut, päivä mennyt, ja jo iltakin joutuu, elämäni iltä, minä tahdon wielä nähdä poikaani, ennenkuin päiväni päätän“. Näin ajatteli ukko ja meni wäsyneenä lewolle.

X.

Matkustaja.

Wiikon päivät siitä, kuin Kraatari-täti tuli kotia, istui pohjois-Hämeessä maantien-ääressä vanha wakkia=päinen ukko. Urinko oli juuri laskenut, ja wiileä tuulonen humisi hiljaa kahden puolen maantietä olewassa honka-metsässä. Ukko pyyhkäili hialaan hikeä otsastansa ja nousi sitte istualta, sanoen itsöksensä: „Ehkä taas jaksan eteenpäin kulkea, koska päivän helle ei enään polta, mutta minunpa jo wähitellen pitäisi tuleman sinne, missä poikani asuu“, ja katsellen ympärillensä ajatteli hän: „Täällä ei yhtään ihmis-asuntoa näy — ei mitään muuta, kuin nuot iki-wanhat hongat“.

Hiljaksen kulki hän taas maan-tietä pitkin ja näki, wähän matkaa kuljettuaan, yksinäisen mökin. Ukko meni mökkiin, siellä istui mies. Hän katseli ukkoa sanoen: „Hywää iltaa! istukaa“.

Nähtti siltä, kuin mies olisi ollut hywin tottunut ottamaan vastaan tuntemattomia. Hän kyseli nyt wanhukselta, mistä hän oli, ja wastauksen saatuaan kysyi hän vielä muutamia kyselmiä ja näkhi sitte olewan hywin tyhthwäinen. Hän tiesi nyt loka ukko oli, ja huomasi myös, ett'ei ukko häntä tuntenut. Tämä mies oli tietäjä ja oli kulkenut milloin missäkin. Näillä kulku-retkillänsä oli hän myös ennen ollut Niemen tienoilla. — Hän otti nyt ukon käteen kiini lausuen: „Oi, kuinka paljon ristejä ja wiivoja kädessäänne on! Kah! tässäpä näen, että

teillä on lifisiä sukulaisiafin tässä pitäjässä — hm, mutta mitä tuommoisia juttelen, itse asianne parahiten tiedätte“.

„Mitä, oletteko tietäjä?“ kysyi ukko.

„Hm, vähän yhtä ja vähän toista tiedän enemmän, kuin muut. Sillä minä paraasta päästä elän, että tietojani muillekin annan“, vastasi tietäjä.

„Niin, niin, kyllä ymmärrän“, sanoi ukko ja otti kuffarostaan hopea-rahon, jonka hän antoi luiskahaata tietäjän kouraan. Sitte kerkotti hän kättänsä tietäjälle, joka heti oli valmis puhumaan:

„Bohjanmaalta tulette, niinkuin sanoittekin; riis, mahtawa olette ollut, köyhäksi olette tullut, waan köyhemmältä toki nähtätte, kuin todellakin olette. Wähän matkaa täältä on teillä poika taikka tytär“.

„Poika, mutta ei tytär!“ keskeytti ukko.

„No, pojan waimo ja lapsen lapset“, lisäsi tietäjä.

„Missä on poikani? Mihinkä päin menisin, että hänen tapaisin?“ kysyi ukko.

„Kulje ensin metsän läpi, mene sitte maan-tien poikki, souda wielä lahden halki, niin näet rannalla talon. Siellä on lapset kuin ruusu-kukat, emäntä, jonka wertaista ei löydy näillä paikoilla, ja isäntä toimellinen, jalo, hywä, oivalinen“.

„Kiitossia neuwostanne! Huomenna lähden, kun wain ensin saisin täällä yöni lewätä; minä olen hywin wäsynyt“.

„Kyllä, warsin halusta“, vastasi tietäjä.

Ukko lepäsi yönsä ja läksi aamulla taas matkalle. Hän kulki eteenpäin ja näki, ennätettyhänsä metsän läpi, kylän wähäisen lahden rannalla, ja lahden toi-

fella rannalla näkyi kartano, jonka ukko arveli sifsi, jota tietäjä oli tarkoittanut.

Ukko meni nyt maan-tien poikki ja kulki kapeata polkua pitkin kylään. Siellä väkeä liikkui edes takaisin, sillä nyt oli pyhä-päivä. Hän näki muutamia nuoria menemän rannalle, josta aikoivat lähteä järvelle. Ukko riensi sinne ja pyysi, että häntä ottaisivat weneesen ja saattaisivat hänen toiselle puolen lahtea. Nuoret ottivat wanhuksen weneesensä, koska heidän muutoinkin oli aikomus lähteä lahden toiselle puolen.

Päivä oli jo yli puolen, kun wene rannalle ehti; nuoret menivät tietä pitkin, joka wei rannalle olewan kartanon ohitse erääsen kylään, mutta ukko meni polkua myöden kartanoa kohti. Hän meni muutamia askeleita; mutta polwensa wärähtiwät kummasti, kun hän ajatteli, että ehkä muutaman hetken päästä hän jo näkisi poikansa. Ukko ei mennyt edemmäksi, waan istui tien wieresessä olewalle kiville. Hän katseleli ympärillensä — seutu oli warsin ihana; tuolla tuo kaunis järwi saarinensa, täällä wiljawat pellot, joidenka äyräitä kukka-nurmet kaunistiwat, ja talon ympärillä iki-wanhat koiwut, jotka lehewinä seisoiwat.

Ukko istui ihmetellen seudun ihanuutta, ja samassa kuuli hän kauniin, suloisen äänen laulawan:

Tuoll' Pohjanlahden rannalla
 On siellä nurmella
 Mun kotoni. Waihk' matala,
 Se omi mulle kultala.

Siell' omi laakso lauhkea
 Ja lehto kaunis, tuuhea.

Mä siellä istuin, laulelin
Ja ystäväni muistelin.

Mun lauluni, kun kajahti,
Toi ystäväni luokseni;
Mä hänen omakseni sain
Ja jouduin kauas kodostain.

Baan waikka koti-tienoilta
Mä jouduin kauas armailta,
Niin sinne toki mieleni
Ja aatteheni lentävi.

Ja jospa sinne joutuisin
Mä kerran vielä takaisin,
Niin laulaisin mä ilolla:
Oi kallis, kaunis Pohjala!

Ukko oli kuunnellut, kummasti sykki hänen sydämensä, ja nousten istualta sanoi hän itsöksensä: „Eyhlin ääni. — Sydän, miksi pehmenet? Hän on ryöstänyt sinulta elämäsi ilon, wanhuutesi turwan“. — Ukko läheni nyt taloa — ja mikä näkö — siellä istui ruoho-pihalla lehwien puitten warjossa ihana Ehyli kahden kauniin lapsensa kanssa. Lapset poimivat woi-kukkia, joista äiti sitoi kiehfuroita.

Ukko tuli lähemmäksi, kumarasi ja pyhyi ruo'an apua. Ehyli nousi heti ja aikoi mennä tuomaan, mutta ukko sanoi vielä:

„Saisinko, emäntä hywä, täällä wähäisen lewäh-tää? Olen kowin wäsynyt“.

„Kyllä“, wastasi Ehyli, ja käski sitte ukkoa sisälle. Toinen lapsista rupeesi huutamaan:

„Äiti, äiti! älä jätä!“

„Mä huuda, Maiju“, sanoi Ehyli, „waan tule sisälle — ja Mikki tule sinäkin“.

Ukko katseli poikaa, hän oli warsin isänsä kuwa. „Tuommoinen oli minunkin Mikkini piennä“, ajatteli ukko. Sisälle tultuansa käski hän poikaa luokseensa, kysyi hänen nimensä ja koetti kaitin tawoin häntä miellyttää.

Poika oli iloinen ja wilkas eikä yhtään ujoksunut, waan hyppäsi ukon syliin, kysyen: „Mistä sinä olet?“

„Pohjanmaalta“, wastasi ukko.

„Wai Pohjanmaalta! Siellä on iso-isänikin; oletko häntä nähnyt?“

„En tiedä. Kuka on iso-isäsi?“

„Etkö häntä tunne — Niemen ukkoa?“

„En tunne“.

Heidän näin puhuessaan tuli Mikki, joka oli ollut wainioitansa katselemassa, sisälle. Hän tarkasteli ukkoa ja kysyi sitte, mistä hän oli, waan pikkukin Mikki wastasi wanhuksen puolesta: „Wieras on Pohjanmaalta, mutta ei hän tunne iso-isää“.

„Niin, poikani, Pohjanmaa on lawea, ei kaikki Pohjalaiset iässään toisiansa näe“, wastasi Mikki.

„Woi jospa olisit tuntenut iso-isääni“, sanoi taas pikkukin Mikki, „hän on pitkä, kaunis wanha ukko ja rakastaa isää ja meitä“.

„Oletko sinä nähnyt iso-isääsi, koska tiedät, että hän sinua rakastaa“, sanoi wanhus pikkukin Mikille.

„En ole“, wastasi poika, „mutta äiti on niin sanonut; ja äiti sanoo, että pitää joka ilta ja aamu siunata iso-isää, että Jumala häntä muistaisi — mutta mikä sinun on, ukko? — filmäs owat wettä täynnä“.

„Ilta tulee, silmiäni sumuttaa“. Ukon ääni wärähti, kun hän sanansa sanoi.

Poika puhui vielä: „Isä ja äitikin iso-isää aina siunaawat; äiti sanoo: Hyvä Jumala! Siunaa häntä ja pehmitä hänen sydämensä“.

„Lapseni! sinä waiwaat wanhusta“, sanoi Ehyli, „tule nyt pois“.

„Antakaatte hänen olla wain“, wastasi ukko, „minä rakastan lapsia. Sitte on jo aikoja kulunut, kuin olen niitä syhliisäni pitänyt“. Pari khyneitä wieri hiljaa ukon postille, ja poika huudahti taas:

„Miksi ukko itkee?“

Wanhus lausui: „Sm, rästää tippuu, kewät tulee, ukko tulee uudestaan lapsesi“.

Mikki oli järkähtämättä katsellut ukkoa, ja nyt käski hän poikaansa luoksensa sanoen: „Lapseni! pyhdä wierasta siunaamaan isääsi ja äitiäsi“. Kun lapsi wiattomasti ukolle sanoi, mitä isä oli käskenyt, niin Mikki lausui:

„Isä, rakas isä! minä pyhdän: anna lapseni rukous sydämesi woittaa!“

Wanha ukko ojensi heille kättänsä, sanoen: „Jumala teitä kaikkia siunatkoon! Siunattu sinä äiti, joka opetit lapseni lapsia minua siunaamaan, ja sinä pikku Mikki, joka opetit minua tuntemaan kelpo äitiäsi“.

Onni oli nyt ylinnä tässä kodossa, ja Mikki jutteli ukolle, miten hänen oli asiat hywin menestyneet, ukko puhui myös, mitä koetuksia hän oli kärsiä saanut, mutta kaikki nämät tapaukset olemme jo kuulleet silloin, kuin ukko Kraatari-tädin kanssa haasteli.

„Nyt warmaankin aina olette meillä“, janoi Ehyli.
 „Di Mikki! nyt olemme niin onnelliset, kuin wain maailmassa olla saattaa“.

„Tiedän minä“, lausui Mikki; „koska vielä onnellisemmat olemme — silloin kuin, kaikin Mittumaari-iltana wietämme Pohjanlahden rannalla“.

Mikki kertoi nyt ukolle, miten heidän oli ollut aikomus lähteä Mittumaariksi Kraatari-tädille, jonka wuoksi täti jo ennen oli lähtenytkin kotia, laittaaksensa yhtä ja toista lapsiansa ja lastensa lapsien tuloksi.

Mittumaari tuli, ja Kraatari-tädin huone oli taas Suhannus-aattona koristettu niinkuin tawallisesti ennenkin Ehylin kotona ollessa. Pihalla istuivat kukoistawien pihlajien suojassa Täti ja Niemen ukko sekä Mikki ja Ehyli lastensa kanssa. Onnellisina istuivat he tässä vielä myöhään illalla, muistellen entisiä muistoja, nuoruuden armahia aikoja ja katsellen Pohjanlahden wälkkywiä aaltoja siksi, kuin aurinko lewolle laski.

Muutamia wuosia vielä oli Mikki wuokratussa kartanossaan, waan Pohjanlahden rannoille oli hänen halunsa, jonka wuoksi hän koti-tienoillansa osti itsellensä talon, jossa hän perheineensä sitte eli onnellisena.

Niemen ukko muutti poikansa taloon ja eli vielä kauan hänen tykönsä. Rauhallisena, niinkuin tyhne kesä-ilta, kuluiwat ukon wanhuuden päiwät hänen lastensa luona, ja heistä oppi hän myös tuntemaan, että: Jumalan pelko, rakkaus ja työ onnen tuo, waan ei peritty rikkaus.
